

DOMOVINA

Upravišтво in uredništvo »DOMOVINE« Ljubljana,
Knofljeva ul. št. 5 II nadstrop, telefoni od 3122 do 3126
Račun poštne hranilnice podruž. v Ljubljani št. 10711

Izhaia vsak četrtek

Naročnina za tuzemstvo: četrtno 9 polletno 18 celo-
letno 36 din; za inozemstvo razen Amerike: četrtno 12,
polletno 48 din — Amerika letno 1 dolar

Na praznik Zedinjenja je govoril knez namestnik

Na državni praznik 1. decembra zvečer je Nj. Vis. knez namestnik Pavle spregovoril jugoslovenskemu narodu po radiu naslednje velike besede:

V tem svečanem trenutku, ko vsi Jugoslovenci, duhovno zedinjeni in čvrsto povezani v svoji dragi domovini, dostojanstveno proslavljajo 1. december leta 1918, dan svojega zedinjenja, pošiljam svoj pozdrav vsem Srbom, Hrvatim in Slovencem v globoki veri v srečno bodočnost naše kraljevine.

Današnja proslava dneva zedinjenja pada v resne in hude čase. Večina sveta je v oboroženem sporu in vojna besni na mnogih straneh. Treba je ohraniti vso resnost in hladnokrvnost, da se obvaruje država vojnega požara. Naša država vodi miroljubno politiko ter želi prijateljstva in sodelovanja z vsemi svojimi sosedi, ki spoštujejo njeno nedotakljivost in njeno neodvisnost.

Naša država ni ustvarjena za zeleno mizo. Naša država je uspeh brezmejnih žrtev in naporov celih pokolenj. Njene osnove počivajo na kosteh njenih najboljših sinov, ki so s svojo krvjo odkupili pravico do življenja, svobode in neodvisnosti. Celi rodovi od očeta do sina so nosili luč narodne svobode, dokler ni prišlo do ustvaritve te velike narodne za-

misli. Naši ljudje so čvrsto povezani s to zemljo, ker vedo, s kolikimi žrtvami so si pridobili pravico, da živijo in gospodarijo z njo.

Naša država je kljub svoji nevtrnosti v tem sporu izpostavljena mnogim težavam, ki izvirajo iz zunanjih dogodkov. Za nas je zelo izpodbuden prizor, da v takih trenutkih vidimo ves naš narod zedinjen okoli svojega kralja, kako mirno in dostojanstveno prenaša vse neizbežne težave.

Izkoristim naj to priliko, da izrazim svoje veliko priznanje vsem Jugoslovenom zaradi velike narodne zavesti, ki jo kažejo v zdajšnjih resnih trenutkih. To nam vsem vlija vero, da bo naša država srečno prebrodila vse težave, s katerimi se mora boriti, in da bo obvarovana pustošenja vojne in njenih še hujših posledic.

Življenska sila našega naroda, ki se zdaj manifestira, nam daje nove dokaze, da moremo z zaupanjem gledati v svojo bodočnost. To državo varujejo rodovi, ki so vredni svojih velikih prednikov. Zaradi tega se moremo mirno posvetiti svojemu vsakdanjemu delu zavedajoči se svoje moči in svoje pravice. Živel kralj! Živela Jugoslavija!

Volja do svobode je trdna

V Novem Sadu so svečano proslavili 22-letnico zedinjenja Vojvodine s kraljevino Srbijo. Proslavo so priredila vsa novosadska narodna društva in ji je prisostvovala velikanska množica ljudi. Glavni govornik je bil Stevan Pavlović, ki je v svojem govoru naglasil, da je nastala Jugoslavija po samoodločbi Južnih Slovanov, potrjeni z neštetiimi žrtvami v borbah za zedinjenje in osvobodjenje. »Jugoslavijo,« je dejal »moramo izročiti bodočim rodovom prav tako neokrnjeno in častno, kakor smo jo sprejeli mi iz rok njenih tvorcev Jugoslovensko pokolenje v zdajšnjih usodnih trenutkih ve, kaj je njegova naloga, ki jo bo izvršilo tako, kakor se to spodobi za sinove največjih junakov človeške zgodovine.«

Enako svečana je bila proslava zedinjenja Črne gore s Srbijo. Glavna proslava je bila na Cetinju in so jo priredili Sokoli. Po poročilih beograjskih listov, Cetinje še ni doživel tako lepe nacionalne prireditve od takrat, ko je kralj Aleksander prvič službeno obiskal Črno goro in njeno prestolnico. S posebnim navdušenjem so pritrjevale zbrane množice Črnogorcev besedam Jovana Kontića, ki je dejal, da so Črnogorci za večno zedinjenje z brati Srbi, Hrvati in Slovenci v okviru kraljevine Jugoslavije. Poudarjal je dalje: »Za Črnogorce ni življenja izven mej te naše Jugoslavije. Črnogorci smo zaradi posebnih prilik hodili čisto svoja posebna pota. Toda danes ko slutimo, da bedi nad vsemi nami nevarnost, smo z ostalimi brati Srbi, Hrvati in Slovenci zlit v enotno nepremagljivo vrsto, ki je pripravljena vsak trenutek planiti v boj za svobodo in neodvisnost. Črnogorci smo v teh dneh pozabili vse, kar nas je navajalo na posebna pota. Zato so mnogi, ki nas niso poznali do dna srca, v teh dneh razočarani.«

Delo za zaščito mladine se mora razširiti

Banovinski odbor Jugoslovenske unije za zaščito otrok je na nedavni seji med drugim ugotovil tole:

Dozdajšnje delo za zaščito otrok za primer vojne je že zelo napredovalo, vendar je treba pospešeno te priprave čimprej dovršiti, zaradi česar je treba prvenstveno rešiti vprašanje denarnih sredstev.

Organiziranje krajevnih odborov je treba

pospešiti, in sicer tako, da bo čisto zadoščeno vsem zadevnim predpisom o zaščiti otrok. Doslej je organizirano 207 občin, ki imajo ustanovljene krajevne odbore. Misel organiziranja in načrtnega skrbstva in varstva našega naraščaja se je začela s tem širiti iz banovinskega in mestnih središč na deželo v večja naselja. Ker je uveljavljanje strokovne premišljene in načrtno zaščite otrok šele

na začetku, je treba stremeti za tem, da bo vsak krajevni odbor predstavljal živo, požrtvovalno in delavno edinico, ki se bo zmerom zavedala svoje velike naloge, da bo namreč bedela nad duševnim in telesnim zdravjem mladine svojega področja. Še pred božičem bo sklican sestanek zastopnikov krajevnih odborov, na katerem se bodo obravnavala tekoča mladinsko-zaščitna vprašanja.

Delo za postavitev doma za socialno ogrožene noseče matere in porodnice se bo pospešilo. Banovinski odbor pričakuje od vseh prizadetih izdatne pomoči.

Dosedanja sredstva za zaščito otrok, s katerimi razpolagajo občine, banska uprava in država, so čisto premajhna, da bi bilo z njimi mogoče uspešno rešiti katerokoli mladinsko-zaščitno vprašanje. Dolžnost vseh občin je, da vnesejo v svoje proračune za l. 1941-42 posebne proračunske postavke za zaščito otrok. Prav tako je treba zvišati tudi postavke za zaščito otrok v proračunih banske uprave in države. Dozdajšnje pomanjkanje sredstev ne bo mogoče nadomestiti s prostovoljnimi prispevki in darili, zavoljo česar naj bi se ustanovil banovinski mladinsko-zaščitni sklad, kamor bi se stekale redne obvezne dajatve, kakor je to uvedeno že v mnogih državah.

Silno padanje rojstev, poraščanje nesmisla za družinsko življenje v našem narodu in drugi slični pojavi terjajo odločne ukrepe ne le od zasebne pobude, temveč tudi od oblasti. Pri vsem delu v tej smeri se morajo podrediti vsa osebna načela in kaprice posameznikov koristim splošnosti, da se ohrani življenjska sila naroda in tako poveča moč države.

Na podlagi teh ugotovitev je banovinski odbor sprejel vrsto sklepov za nujno izvršitev z upanjem, da pobuda unije ne bo naletela na težkoče in nerazumevanje.

Trdo je delo v tujini

Maribor, novembra.

Pred dnevi je prispel v Maribor iz Nemčije prvi vlak s 400 sezonskimi delavci, ki se zdaj na zimo vračajo domov. Tej skupini bodo sledile do božiča še številne skupine, dokler ne bo približno 700 naših ljudi prišlo iz tujine v domovino. Letos je v Nemčiji zaposleno na sezonskem delu okrog 10.000 naših rojakov. Od teh bo 3000 ostalo še čez zimo v Nemčiji, kjer bodo zaposleni pri raznih večjih delih, ki se zdaj vrše v Nemčiji. Ti rojaki hočejo izkoristiti tudi zimske mesece in še nekaj zaslužiti. Vendar ima večina naših ljudi že dovolj hudega dela, zato se potrebna odpočitka in krepke hrane vrača domov!

Domovina sezonce lepo sprejema. Prvo skupino je na meji pozdravil šef naše izseliške službe načelnik v ministrstvu za socialno politiko in narodno zdravje dr. Araničnik. V Mariboru pa so jih sprejeli odposlanci banovine, borze dela in drugi. Vsak rojak je dobil štruco kruha in obilno porčilo guliža. Postopek pri prehodu meje je bil preprost in se je naglo izvršil. Sezonski so prinesli s seboj gotovino v znesku do 10 mark, ker vraščanje čekov, ki bi jih dobili namesto gotovine pri potovanju v domovino, ni bilo rešeno. Marke so zamenjali pri Putniku na postaji v naš denar. Letos finančno ministrstvo ni dovolilo, da bi prinašali s seboj čarine prosto razne predmete do vrednosti 2000

din. Prejénja leta so prinašali namreč s seboj kolera, šivalne stroje in podobno, da so na ta način spravili svoj zaslužek v našo državo, ker ga v gotovini niso mogli nakazati. Zdaj je bilo poskrbljeno, da so lahko redno pošiljali zaslužek domov.

Naši odnošaji z Italijo in Nemčijo so urejeni

V graški »Tagespost« je izšel uvodnik o položaju na Balkanu. Iz članka posnemamo izvajanja, ki se tičejo tudi naše države. List piše, da so novi pristopi k berlinski trozvezni pogodbi (med Nemčijo, Italijo in Japonsko) naglasitev vzajemnosti novih podpisnic pogodbe z vesilama osi (Nemčijo in Italijo) in z njunimi načrti o novi Evropi. Te reči niso ostale brez odmeva tudi v ostalih balkanskih državah. Glede Jugoslavije pripominja list, da je ta že davno uredila svoje odnošaje z Italijo in Nemčijo na prijateljski podlagi. V tej zvezi izvaja list med drugim: »Dne 27. marca l. 1937. podpisani italijansko-jugoslovenski sporazum se je upravičeno

označeval kot začetek nove dobe v odnošajih med Rimom in Beogradom, in to toliko bolj, ker je bil s to pogodbo in v tedanjih razmerah rešen mir na Jadranu. Tudi odnošaji, ki so se v zadnjih letih razvili med Nemčijo in Jugoslavijo in ki so vzpostavili nove gospodarske stike med obema državama, se lahko označujejo kot prispevek k pomirjenju tega prostora. Jugoslavija je s tem pokazala razumevanje za napore vesil, da bi se evropski jugovzhod ne le ohranil izven spora. Treba je priznati, da knez namestnik Pavle računa z zdajšnjimi razmerami na način, ki jasno kaže željo po mirnem nadaljnjem razvoju.

Nihče ne položiti roke niti na en sam naš mejnik

Pisali smo že, kako so v Zaječaru proslavili spomin na usmrtnitev srbskih pravoslavniških duhovnikov pred 25 leti. Te usmrtnitve je izvršila bolgarska vojska. Enako mogočna je bila spominska proslava v Nišu, kjer je tudi velika skupna grobnica žrtv zaslepljenosti.

Glavni govornik je bil Bora Milenković eden izmed redkih duhovnikov te pokrajine, ki je takrat ušel smrti. V svojem govoru je obujal spomine na žalostne dogodke pred 25 leti in je dejal med drugim:

»Kljub vsem žrtvam pa ne želimo biti maščevalni in ne prežeti s sovražnim duhom. Mi gledamo vsem dogodkom in preizkušnjam, ki nas morda še čakajo, vedro v oči, ker ve-

mo, da ni mogoče uničiti in trajno podjarmiti narode, ki so zmerom pripravljeni napajati rodno grudo s svojo krvjo. Naj pridejo nad naš narod še tako hude preizkušnje, mi se jih ne bojimo, ker vemo, da roke naše matere sinove, ki so navajeni zreti smrti v oči in umirati v obrambi svobode in neodvisnosti. Mi smo mirni, ker vemo, da nam ne more nihče odvzeti niti koščka naše zemlje, pa naj potem grozi s silo, nas obsipa z obljubami ali pa nas napade. Meje kraljevine Jugoslavije so posvečene s krvjo in gorje mu, kdor bi se drznil položiti svoje roko na en sam naš mejnik.

Za pravo prijateljstvo med Srbi in Bolgari

»Hrvatski dnevnik« je objavil članek, v katerem je izrazil željo hrvatskega naroda, da bi se ne obnovil več stari spor med Bolgari in Srbi. List pravi med drugim:

»Prepričani smo, da so te naše želje prav tako v korist bolgarskega kakor tudi srbskega naroda. Nič bi ne bilo žalostnejše, kakor če bi se znova odprle stare rane. Bolgari in Srbi naj bi se zavedali skupnosti mnogih svojih koristi. Mislijo morajo tudi na prihodnost, ki more obema narodoma postati lepa le, ako se med njima spletata pravo prijateljstvo in vzajemnost. Znana je junaštvo bolgarskega naroda, nič manj znano pa ni

junaštvo srbskega naroda. Te odlične lastnosti se ne smejo zapravljati v medsebojnem boju. Bolgarski in srbski narod želita živeti v prijateljstvu. Tej želji se pridružuje tudi hrvatski narod. Zato upamo, da bodo izginili oblaki, ki so se zgrnili nad obzorjem Bolgarije in Srbije in s tem tudi nad obzorjem Jugoslavije. Narodi Balkana se ne marajo součestiti v krvava obračunavanja. Jugoslavija ne bo ničesar storila, s čimer bi postala povzročiteljica drugih sporov. Naj ji v tem sledijo še drugi, za kar jim bo zgodovina dala zaslužen priznanje.

Rumunski železni gardisti pobijajo svoje nasprotnike

V Rumuniji je ves narod pod strašnim vtiškom zločina, ki so ga te dni pobesneli legionarji izvršili nad svojimi političnimi nasprotniki. Zdajšnja vlada generala Antonescuja je bila dala nedavno zapreti 64 vodilnih in drugih mož vladavine kralja Karola, češ da so bili krivi usmrtnitve voditelja Železne garde (rumunskih fašistov) Kornelija Codreana in 13 drugih železnih gardistov. Aretiranci so v vojaškem zaporu v Žilavi čakali na sodno obravnavo. Usmrtnitev omenjenih železnih gardistov je bila izvršena pred dvema letoma.

Prav 26. novembra je bila obletnica usmrtnitve Codreana in njegovih tovarišev. Na ta dan se je na poziv notranjega ministra Sime Horia, voditelja legionarjev (železnih gardistov), začel tako zvani Codreanov teden, ki

naj bi bil posvečen spominu ustanovitelja legionarskega (železnogardistovskega) gibanja. Na ta teden so tudi določili izkopanje trupel Codreana in tovarišev, njih položitev na mrtvaški oder v tako imenovani legionarski cerkvi in njih svečan pogreb.

Noč na 27. novembra pa so porabili številni legionarji v to, da so vdrli v vojaški zapor v Žilavi in ustrelili vseh 64 tam zaprtih političnih jetnikov. Med umorjenimi je bivši ministrski predsednik general Antonescu, ki je bil obtožen, da je dal po atentatu na ministrskega predsednika Calinescu usmrtiti dolgo vrsto železnih gardistov. Dalje so med umorjenimi bivši minister za javno varnost general Marinescu, bivši načelnik tajne policije Maruzov, orožniški Bengliu, bivši mini-

ster za pravosodje Jamandi in drugi, izmed katerih mnogi gotovo niso bili niti v zvezi z usmrtnitvijo Codreana.

Po krvavi noči se je pokol nadaljeval po deželi Pravijo, da je bilo umorjeno okoli 2000 političnih nasprotnikov. Tako je postal žrtev maščevalcev med drugimi tudi svetovno znani vseučiliški profesor Jorga. Legionarji so vdrli v njegovo hišo in ga zavlekli neznano kam. Pozneje so našli njegovo truplo na cesti blizu Ploestija. Bilo je vse preklanjano od revolverskih krogel.

Napetost vlada celo med legionarji sami. Spori med strpnim in nestrpnim krilom Železne garde trajajo že dalje časa. Tu so se obračunavanja izvrševala na način, ki je prišel proti koncu prve polovice prosvetljenega 20. stoletja v modo, to je s pobijanjem. Baje so hoteli legionarji napasti celo svojega voditelja Horia Sime. Prav tako so trije zmerni legionarji plačali poskus rešitve generala Marinescu iz ječe z glavami. Dva sta morala izvršiti samomor, tretjega pa so po indijanski navadi pribili na kol. Tako vsaj poročajo tuje časopise.

Pogreb Codreana in njegovih tovarišev, katerih trupla so izkopali v Žilavi, je bil razmeroma miren. Udeležili so se ga številni legionarji iz vse države. Na pogreb sta poslali tudi italijanska fašistična in nemška narodnosocialistična stranka svoji delegaciji. Na krsto Codreana je bilo položeno mnogo venčev med njimi venca Hitlerjevega namestnika Hessa in italijanskega ministrskega predsednika Mussolinija. Pogrebni svečanostim so prisostvovali nemški odposlanci, italijanski poslanik, španski in japonski odpravnik poslov in drugi.

Vodja države general Antonescu je izdal razglas, ki napoveduje najstrožje kazni za vse, ki bi kakorkoli kršili obstoječe zakone. Razglas izrecno naglašja, da ne dopušča legionarjem svojevoljnega početja. Zmernejše krilo legionarskega gibanja splošno obsoja zločinstvo nestrpnih somišljenikov. Sprito težav rumunske vlade, o kateri se ne ve, ali bo kos temu razburkanemu položaju, se je že govorilo, da bo treba poklicati na pomoč nemško vojaštvo, ki naj bi pomagalo vzpostaviti red.

Nevarna kužna bolezen se je pojavila pri svinjah

V občinah St. Juriju ob južni železnici in Skofji vasi se je pojavila nova kužna bolezen svinj, ki jo imenujejo nalezljivo ohromelost. Bolezen se je zdaj prvič pojavila v Jugoslaviji, medtem ko jo na Češkem in v Nemčiji poznajo že dve leti. Pravega povzročitelja kužne bolezni še niso odkrili. Zlasti viden znak te bolezni je ohromelost zadnjih nog. Bolezen poteka z majhno vročino. Po večini se konča s smrtnim izidom. Širi se ta bolezen slično kakor svinjska kuga.

Banska uprava je že izdala ukrepe za zatiranje te bolezni. Prebivalstvo se opozarja, da v lastno korist prihlasi vsako sumljivo obolenje svinj občini ali pa sreskemu načelnstvu. Kakor se čuje, bo posebna komisija na licu mesta preučevala to bolezen.

Če je ta bolezen že dalje časa razširjena na Češkem in v Nemčiji, bi bilo gotovo zelo umestno poznati, kaj so tam ukrenili proti njej in s kakšnim uspehom jo zatirajo. To naj se zgodi brez odlašanja, da ne bo škoda prehuda. V današnjih časih, ko je prehrana prebivalstva eno izmed najvažnejših vprašanj vsake države, bi bilo pač usodno, če bi nam ta kuga izpraznila svinjske hleve.

X Povprečna telesna velikost Svedov se večja. Švedski znanstveni profesor Luromann je dolgo preiskoval in preučeval svoje rojake. Prišel je do spoznanja, da je povprečna velikost prebivalcev Švedske v zadnjih 95 letih zrastle za 82 mm. Švedski učenjak je tudi ugotovil, da se rast človeškega telesa v slabih gospodarskih razmerah ustavi, v času razmaha gospodarskega življenja se pa zmeraj pospeši. Presenetljiva je njegova ugotovitev povprečne višine Svedov, ki so vedno veljali za ljudi visokih postav. Profesor Luromann pravi, da so desegle šele zdaj povprečno višino 174,5 cm.

Politični pregled

Bolgarsko časopisje obširno piše o političnem položaju v posameznih balkanskih državah. Med drugim poudarja spet, da

Italija, Nemčija in Rusija ne žele, da bi se vojna razširila tudi na Balkan. Tako piše časopis »Mir«, da bo Bolgarija nadaljevala svojo miroljubno politiko na Balkanu, ker je prepričana, da je takšna politika v zdajšnjem trenutku najumestnejša.

Na nedavni seji sobranja v Sofiji je med drugimi govoril zemljoradniški poslanec Mitar Iljev, ki je živel dolgo v tujini. Tudi on je zavračal izjave poslanca Dumanova glede Jugoslavije ter je med drugim naglasil:

Bolgarski narod smatra, da je treba pogodbi o večnem prijateljstvu med Bolgarijo in Jugoslavijo dati vsebino z medsebojnimi odstopitvami in spoštovanjem.

Upoštevanje voljo in modrost naroda, da je vsak prepričan med dvema sosedoma nepotreben, sta jugoslovanski in bolgarski vladar sklenila to pogodbo o večnem prijateljstvu, ki sta jo enodušno odobrila bolgarski in jugoslovanski narod. Upoštevanje to narodovo voljo moramo nadaljevati politiko vzajemnega sodelovanja z Jugoslavijo.

V poročilih iz Carigrada prinašajo nekateri švicarski listi nove vesti o razgovorih predsednika sovjetske vlade Molotova v Berlinu.

Po švicarskih vesteh Italija zato ni bila zastopana pri berlinskih razgovorih, ker se Rusija ni hotela pogajati z osjo kot celoto.

Prav tako zagotavljajo švicarske vesti, da v nasprotju z drugimi vestmi v berlinskih razgovorih ni bilo govora o Daljnem vzhodu, pač pa so se razgovori Molotova z nemškimi državniki nanašali na položaj na Balkanu. Švicarske vesti pravijo, da je Molotov sporočil nemškemu državniku, da nima Rusija nobenih bistvenih težav ob Egejskem morju, bila pa bi nasprotna vsakemu širjenju vojne na države, ki meje na Dardanele, Bospor in na Črno morje. Rusija v takem primeru ne bi mogla ostati nepristranska. Švicarski listi javljajo, da je prav zaradi takega stališča Rusije morala Nemčija opustiti misel, da bi šla s svojo vojsko na pomoč Italiji proti Grčiji. Hkratu je baje Nemčija posredovala pri turški vladi, naj Turčija ne poveča svoje pomoči Grčiji, ker bi bila sicer Nemčija primorana posredovati.

Ruski poslanik v Washingtonu Umanski je imel te dni s podtajnikom ameriškega zunanjega ministrstva Sumnerjem Wellesom pol drugo uro trajajoč razgovor.

Ko je bil prvi razgovor med članom ameriškega zunanjega ministrstva in predstavnikom Rusije izza potovanja ruskega zunanjega ministra Molotova v Berlin.

Sestanek je treba zaradi tega smatrati, kakor objavlja agencija Associated Press, kot dokaz obojestranske volje, da se ponovno poizkusi doseči tesnejše sodelovanje med Zedinjenimi državami in Rusijo. Vlada Zedinjenih držav je bila po potovanju Molotova v Berlin pripravljena na to, da se bo ruska politika v bodoče morda znatno preusmerila na stran Nemčije, vendar pa je medtem lahko z zadovoljstvom ugotovila, da Moskva tudi po berlinskem obisku ni izpremenila svojega dosedanjega načelnega stališča. Dopisnik agencije Associated Press ugotavlja nato, da je neposredno po razgovoru ruskega poslanika Umanskega z državnim podtajnikom Sumnerjem Wellesom napravil v ameriškem zunanjem ministertvu obisk tudi kitajski poslanik. V tej zvezi ugotavlja, da je Amerika verjetno še zmerom v enaki meri kakor včasih zainteresirana na podpiranju Kitajske in da v tem pogledu svojega stališča nasproti Japonski ni še nič izpremenila.

Sovjetski veleposlanik v Londonu Majski je bil te dni pri namestniku angleškega zunanjega ministra Butlerju. Majski in Butler sta ob tej priliki obravnavala baje samo tekoča vprašanja, ki zanimajo enako Anglijo kakor tudi sovjetsko zvezo.

in se nista dotaknila predlogov, ki jih je pred potovanjem Molotova v Berlin angleška vlada predložila.

V govoru pred državnim zborom je izjavil ministrski predsednik Mackenzie King,

da je vojaški položaj Anglije zdaj boljši kakor ob zlomu Francije ali kdajkoli pozneje.

Mackenzie King je dejal dalje, da lahko samo angleška zmaga reši svet nesreče. Ministrski predsednik je opozoril, da bo vojna trajala še več let in da je pričakovati, da se bo vojno področje na svetu še razširilo. Z vsem tem pa Anglija že računa.

Sovjetska agencija Tass poroča iz Čungkinga:

Kitajski vojski se je posrečilo odbiti veliko japonsko ofenzivo,

ki se je 23. novembra začela v srednjekitajski pokrajini Hupeju. Japonci so najprej napredovali na več mestih, toda pozneje so Kitajci izvedli uspešen protinapad. Neki večji oddelek je bil obkrojen. Na obeh straneh, zlasti pa na japonski, je bilo v teh bojih mnogo žrtev. Po Reuterjevi vesti so se bitke vršile na 250 km dolgi fronti severnovzhodno od mesta Ičanga. Kitajci so se pred japonsko premočjo morali najprej umakniti s svojih prednjih postojank. Nato pa so v tridnevni bojih Kitajci japonsko napredovanje ustavili. Naposled je bil izveden še kitajski protinapad. Kitajci so zajeli mnogo vojnega materiala. Cenijo, da so Japonci izgubili 12.000 mož, ki so mrtvi ali ranjeni. Maršal Čangkajšek sam je sporočil vest o veliki kitajski zmagi v posebnem govoru v Čungkingu. Japonska je hotela, je rekel maršal, da bi bila ofenziva uvod v podpis pogodbe z vlado Vangčingveja. Ta pogodba predstavlja samo košček navadnega papirja. Tokio bo s tem samo ojačil sovraštvo Kitajcev do Japonske. Čangkajšek je priporočil kitajskemu narodu, naj na ta podpis pogodbe odgovori s tem, da podvoji odpor proti Japoncem.

Odbor bančnikov v ameriškem senatu je skupno s finančnim odborom poslanske zbornice

odobril sklep ameriške vlade, s katerim se Kitajski daje posojilo 100 milijonov dolarjev.

Finančni minister Morgenthau je med drugim izjavil: »Gledali bomo, da bomo to posojilo Kitajski izročili čimprej.« Zunanji minister Hull, ki je razložil podporo ameriške vlade Čangkajškovi vladi, je v zvezi s tem posojilom izjavil, da je to najmanj, kar more Amerika zdaj storiti za Kitajsko.

Tako zvani politični svet od Japoncev postavljene kitajske vlade v Nankingu je imenoval Vangčingveja, ki je bil doslej samo vršilec dolžnosti predsednika vlade, za pravega predsednika vlade. Hkratu javljajo,

da je Vangčingvej poslal maršalu Čangkajšku v Čungking nove japonske mirovne predloge.

Iz Čungkinga pa poročajo, da bo Čangkajškova vlada te predloge skoro gotovo zavrnila.

V Nankingu je bila slovesno podpisana prijateljska pogodba med Japonsko in Vangčingvejevo Kitajsko.

S tem je japonska vlada dokončno priznala Vangčingvejevo kitasko vlado, ki pa jo je sicer sama postavila. Zbujalo je pozornost, da je japonska vlada toliko časa odlašala s priznanjem Vangčingvejeve vlade. Temu odlašanju je bila gotovo vzrok japonska želja, da bi se Japonska le še nekako pogodila z vlado maršala Čangkajškega v Čungkingu. S tem, da je Japonska naposled le priznala Vangčingveja, je pokazala, da ne računa več na možnost sprave s Čangkajškom in da so se zadnji mirovni poskusi izjalovili.

Francoska vlada je v posebnem uradnem poročilu objavila, da

so se 23. novembra začele sovražnosti med Francosko Indokino in Siamom.

Na 3. dan so francoske čete v obmejnem pasu trikrat zavrile napad siamskih čet, ki so poizkušale zgraditi pontonski most čez reko Caustung na ozemlju Francoske Indokine.

Nemška letala so izvedla v noči na 29. novembra

najhujši napad na Liverpool v dosedanjem poteku vojne.

Napad je trajal več ur. Vrženo je bilo zelo mnogo eksplozivnih, zažigalnih in petrolejskih bomb. Protiletalsko topništvo je po vesti Reuterja silovito streljalo, tako da mnogim nemškim letalom ni uspelo dospeti nad mesto. Kljub temu pa je bilo v mestu povročeno zelo mnogo požarov. Do jutra je uspelo vse požare pogasiti. Povzročena je bila tudi škoda na imetju. Več hiš je bilo zadeto. Bilo je tudi mnogo smrtnih žrtev.

Na grškoitalijanskem bojišču so se zadne dni nadaljevali boji.

Grške vesti poročajo o novih uspehih.

Pravijo, da so grške čete na nekaterih mestih nekoliko napredovale. Okrog Premetija so grške čete zavzele nove postojanke in ujele večje število italijanskih vojakov. Grkom pomagajo Angleži s svojim letalstvom. Tako so angleška letala bombardirala Valono in druge albanske kraje, kjer so italijanske čete. Razen tega sodeluje z grškim tudi nekaj angleškega vojaštva. Kaže pa, da začasno morda ne bo večjih vojni operacij v Albaniji, ker je zanadel visok sneg.

Kakor poročajo iz Kaira,

je položaj na bojišču v Afriki v glavnem nespremenjen.

Pri Kasali v Sudanu je prišlo te dni do manjšega spopada med angleškimi in italijanskimi četami. Kakor poroča Reuter, so Angleži ujeli večje število italijanskega vojaštva in uničili italijanski tovorni avto, pri čemer je bilo 11 italijanskih vojakov mrtvo. Malo pozneje je bil napaden italijanski motociklistični oddelek. Ujeti so bili trije italijanski vojaki in Angležem je padlo v roke sedem motociklov, mnogo vojaške opreme, več strojnih in drugih pušk in municije.

Zadnje dni so

nemška letala spet zelo močno bombardirala razna angleška mesta,

tako Bristol, kjer so bombe napravile silno opustošenje ter terjale mnogo žrtev, dalje angleško pristanišče Southampton, London, Birmingham, Liverpool, Plymouth in druge kraje. Angleška letala pa so napadala Köln am Rhein, Bremen, pristanišča ob Rokavskem prelivu, razna letališča, ter Düsseldorf, Brest, Mannheim in druge kraje. Angleški napadi niso bili tako siloviti kakor nemški. Trpi pa pri teh napadih največ civilno prebivalstvo. Reuter poroča uradno, da so Angleži do 2. t. m. sestrelili nad Anglijo 3000 nemških letal. Angleži pa da so ves čas vojne nad Anglijo izgubili doslej 850 svojih letal, vendar pa se je 415 pilotov rešilo.

Nedavno je prišlo

do hude bitke med angleško in italijansko vojno mornarico.

Angleži pravijo, da je bila v tej bitki poškodovana samo ena angleška bojna ladja. Od granat in letalskih napadov pa so bile poškodovane italijanske ladje: 35.000 tonska bojna ladja vrste »Littorio«, tri križarke in dva rušilca. V zadnjih dveh tednih so poškodovali po tej vesti Italijanom štiri največje bojne ladje, pet križark in dva rušilca.

Dopisi

GORENJA VAS V POLJANSKI DOLINI.

8. decembra priredi Sokol v domu veseloigro »Babilon«, ki bo vse razveselila. Ne zamudite! — Sneg, ki ga je bilo že precej, je hitro skopnel. Imeli smo tudi hudo povodenj, ki pa zdaj ni naredila škode.

V KMEČKEM HLEVU.

Meščan je bil s svojo ženo na letovišču v vasi. Zakonski par si je ogledoval vaše zanimivosti in prišel tudi v hlev.

Med tem ko je kmet razkazoval meščanom svoja lepa goveda, je mlad bik začel poskakovati in mukati.

»Zakaj pa se je tako razburil?« bi bila rada vedela meščanka.

»Nič se ne bojte«, je menil prostodušno kmet. »Bik misli, da je prišla v hlev nova krava...«

Gospodarstvo

Tedenski tržni pregled

GOVED. Za kg žive teže so se trgovali: v Kranju: volji in telice I. po 9, II. po 8,50, III. po 7,25, krave I. po 8, II. po 7, III. po 6,25, teleta I. po 10, II. po 9 din; v Mariboru: debeli volji po 8,50 do 9,50, poldebili po 7,50 do 8,50, plemenski po 8 do 10, biki za klanje po 6,50 do 8, klavne krave debele po 7 do 8, plemenske po 7,50 do 8,50, klobasarice po 4,75 do 6,50, molzne po 7 do 9, breje po 6 do 7,50, mlada živina po 7 do 9, teleta po 9 do 12 din.

SVINJE. Za kg žive teže so se trgovali: v Kranju: špeharji po 16 do 16,50, pršutarji po 13 do 15, v Mariboru: špeharji po 12, pršutarji po 11, v Šmartnem pri Litiji: povprečno po 11 do 12 din.

KRMA. V Kranju: lucerna 125 do 150, seno 125 do 150, slama 75, v Mariboru: seno 180, slama 85 din za 100 kg.

VOLNA. V Kranju: neoprana 68 do 72, oprana 84 do 96 din za kg.

KROMPIR. V Kranju 175 do 200, v Mariboru 200, v Trbovljah 175 din za 100 kg.

ZABELA. V Kranju: slanina 24 do 25, svinjska mast 26 do 28, v Mariboru: slanina 24, svinjska mast 26, v Trbovljah: slanina 24 do 25, prekajena slanina 30 do 34, svinjska mast 28 din za kg.

SIROVE KOŽE. V Kranju: goveje 26 do 30, telečje 26, svinjske 10 din za kg.

SADJE. V Kranju: jabolka 4 do 10, v Mariboru: jabolka 4,50 do 5 din za kg.

MLEKO. V Trbovljah 3, v Kranju 2,50 do 3 din za liter.

SIROVO MASLO. V Kranju 48 do 52 din za kilogram.

JAJCA. V Trbovljah 2, v Kranju 2,25 din za kos.

MED. V Kranju 28 do 32 din za kg.

VELIKA
BLASNIKOVA
PRATIKA
je izšla
1947

DRVA. V Kranju (trda) 140 do 150 din ku-
bični meter.

FIZOL. V Mariboru 700, v Kranju 700 do
1000 din za 100 kg.

Sejmi

9. decembra: Dobova pri Brežicah, Slivnica;
10. decembra: Sv. Jurij ob južni železnici
(okolica), Metlika;

13. decembra: Žalec, Jurkloster (samo za go-
ved), Trbegovci-Sv. Duh, Gorenji Loga-
tec, Radovljica, Sv. Peter pod Sv. gorami;

14. decembra: Sv. Lovrenc pod Prožinom.

Vrednost denarja

Na naših borzih smo dobili 2. decembra v
devizah (prve številke pomenijo službene te-
čaje, druge v oklepajih pa tečaje na svobod-
nem trgu):

1 angleški funt šterling za 174.57 do 177.77
(za 215.90 do 219.10) din;

1 ameriški dolar za 44.25 do 44.85 (za 54.80
do 55.20) din;

1 švicarski frank za 10.29 do 10.39 (za 12.71
do 12.81) din.

Vojna škoda se je trgovala v Beogradu po
446 do 447.50 din.

Drobne vesti

== **Prijave za odmero zgradarine.** V smislu
zadevnih predpisov morajo v času od 1. do
31. decembra letos vložiti prijave za odmero
zgradarine za davčno leto 1941. samo: a) no-
vi davčni zavezanci, pri katerih se je začela
davčna obveznost v teku leta 1940., b) stari
davčni zavezanci, pri katerih se je zvišal do-
hodek od zgradb po stanju 1. decembra 1.
1940. za preko 25 odstotkov nasproti dohod-
ku, od katerega je odmerjena zgradarina za
davčno leto 1940., c) davčni zavezanci, pri ka-
terih se je zmanjšal dohodek od zgradb po
stanju 1. decembra 1. 1940. za preko 25 od-
stotkov nasproti dohodku, od katerega je
odmerjena zgradarina za davčno leto 1940.
Vsem ostalim davčnim zavezancem ni treba
vlagati zgradarinskih prijav, ker je pravo-
močna odmera zgradarine za davčno leto
1940. podaljšana za davčno leto 1941.

DVA ČAROVNIKA

Gašper: »Snoči sem gledal čarovnika, ki
je iz enega in istega kozarca natočil belo in
rdeče vino.«

Melhijor: »To ni nič. Naša mlekarica zna
napraviti iz enega litra mleka kar dva.«

Novice

* **140letnica rojstva največjega slovenske-
ga pesnika dr. Franceta Prešerna.** Na Dne 3.
predstavitelj se je rodil v kmečki
hiši v Vrbi na Gorenjskem France Prešeren,
po domače Ribičev France. Njegove pesmi ni-
so imele veljave le v tedanjem času, temveč
so obdržale svojo vrednost do današnjih dni,
kar priča, da je bil Prešeren res velik pesnik.

* **140letnica rojstva Antona Martina Slo-
mška.** Dne 26. novembra je poteklo 140 let, ko
je na Slomu pri Ponikvi zagledal luč sveta
slovenski pisatelj in pesnik lavantinski škof
Anton Martin Slomšek.

* **Zahvala Bitolja knezu namestniku.** V
Beograd je prispelo posebno odposlanstvo iz
Bitolja pod vodstvom tamkajšnjega župana
Vlade Rizevića in senatorja Jovana Altipar-
makovića. Zastopstvo je bilo sprejeto tudi
pri dvornem maršalu g. Antiću, katerega je
naprosilo, naj sporoči knezu namestniku Pav-
lu hvaležna čustva bitoljskih meščanov za
dar, ki ga je knez namestnik poklonil Bi-
toljčanom, prizadetim od bombardiranja.

* **Izjava jugoslovensko-bolgarske lige.** Ju-
goslovensko-bolgarska liga v Ljubljani je na
seji 29. novembra v navzočnosti zastopnikov
drugih lig te vrste iz Slovenije sklenila v
zvezi z dogodki v Bolgariji podati javnosti
tole izjavo: »Jugoslovensko-bolgarske lige so
bile ustanovljene pred sedmimi leti z name-
nom, da na kulturni osnovi in z medseboj-
nim spoznavanjem pomagajo graditi lepšo
budočnost v odnosih med Jugoslavijo in
Bolgarijo. Mnogoštevilne prireditve in med-
sebojni obiski, v teh letih so pokazali, da
vlada v vseh slojih naroda v Jugoslaviji in
Bolgariji krepka volja, pozabiti temno pre-
teklost ter v bratski slogi in sporazumu
ustvarjati resnično bratsko skupnost. Ta vo-
lja niti danes ni omajana, močnejša je kakor
kdajkoli. Usodna povezanost vseh balkanskih
Slovonov nam narekuje, da jo še bolj krep-
mo, kajti edino na ta način bomo prenehali
biti igračka kogarkoli. Zato jugoslovensko-
bolgarske lige v Sloveniji najostreje obsoja-
jo vsak poizkus, skaliti prijateljske in brat-
ske odnose med Jugoslavijo in Bolgarijo.
Slovenci, Hrvati in Srbi smo v Jugoslaviji
povezani v nerazdružljivo celoto in vsaka ža-
litev ali napad na enega izmed delov te ce-
lote enako močno odmeva pri vsakem izmed
njih. Odločni odpor v bolgarskem narodu
proti dogodkom, ki jih je povzročil nepre-

F. Gobej:

Umor na plesu

21

»Jaz se z gospodom Darcyjem ne bom bil.
Med svojimi bolnicami sem želel imeti tudi
gospodično Orcivalovo. Ko sem zvedel, da je
ona pretrgala svoje razmerje z njim, sem pri-
šel na neumno misel, da sem se poslužil nje-
govega imena. Recite mu, prosim, naj mi to
neodpušljivo neumnost oprostí.«

»To ga morate prositi pismeno.«

»Kar narekujte mi, prosim! Vse bom na-
pisal, kakor želite, samo da ne bo dvoboja.«

»Dvoboja ne bo. On se bo zadovoljil z va-
šim pismom. Sodim pa, da vas poslej tudi
pozdravljaj ne bo več.«

Stotnik je vstal in začel hoditi po sobi.

»Povejte mi,« je potem spet začel, »ali tudi
vaš prijatelj Simancas zdravi nervozne lju-
di?«

»Simancas? Ne razumem vas.«

»Tisti pijanec, ki je bil prej pri vas, je
rekel, da tudi njega pozna.«

»Slišite se.«

»Nikakor ne. Tisti pijanec je celo rekel,
da se ne bo vse gladko končalo. Pretil vam
je celo s policijo.«

»Saj ste morali uvideti, da je vse nezmisel-
no. Tak izgubljenec...«

»Kakšen izgubljenec, kakšen norec? Rekel
je, da bi lahko spravil v zapor ali v izgnan-
stvo sebe in še dva druga.«

»Nor je, dragi gospod stotnik.«

»Pa ga pošljite v norišnico!«

V tem trenutku je nekdo potrkal. Vrata
so se odprla in v sobo je stopil general Si-

mancas, ki je bil zelo osupel, ko je zagledal
v zdravnikovi družbi stotnika Nointela.

»Dober dan, gospod general,« je vzkliknil
Nointel, toda Simancasu niti roke ni ponu-
dil. »Zahvaljujem se vam za pismo in veseli
me, da vas vidim čilega in zdravega.«

»Markiza Barancosova me je prosila, naj
vas obvestim, da ne sprejema.«

»Uboga markiza! Ali je mar hudo bolna,
gospod general?«

»Da, precej hudo. Zato sem tudi prišel po
prijatelja Galmierja.«

»Da jo reši nervoznosti? ... Da, da ... to-
da nikari ne mislite, da sem tudi jaz prišel
sem po zdravniške nasvete. Vprašat sem pri-
šel gospoda doktorja, zakaj je zadnji torek
obiskal Julijo Orcivalovo. No, saj res, tudi
vi ste bili tisti dan pri njej.«

»Jaz? Prisegam vam...«

»Ne prisegajte, ker vse vem. Bili ste pri
njej, da bi zvedeli od nje nekaj o svojem
prijatelju Goliminu.«

»Gospod stotnik, kaj vendar mislite! Jaz...«

»Ni vredno tako govoriti. Se nekaj bi vas
rad vprašal.«

»Ali me mislite zasliševati?«

»Morda...«

»Gospod... dovolite... tega ne razumem.«

»Tako vam bom vse pojasnil. Ali pozna-
te nekega kapitana Crozona?«

Simancasa je streslo.

»Crozon je oženjen,« je nadaljeval Noin-
tel. »Dve leti ga ni bilo doma. Njegovo ženo

je zapeljal vaš prijatelj Golimin in ona je
menda tudi rodila.«

»Kaj me to briga? Ne razumem vas.«

»To se mi pa čudno zdi. Vedite, da se je
našel ničvrednež, ki je o tem obvestil Cro-
zona. Ta ničvrednež je bil Goliminov dober
znanec. Kaj pravite na to, gospod general?«

Američan je kar onemel.

»Ničvrednež je potem, ko se je Golimin
obesil, pisal kapitanu Crozonu, da sem bil
tudi jaz ljubček njegove žene. Mislim je pač,
da bom jaz v dvoboju s Crozonom, ki je do-
ber mečevalec, padel. Kaj pravite, general,
o tej spletki?«

»Da je morda samo plod vaše domišljije.«

»Motite se. Temu ničvrednežu se niti sa-
njalo ni, da jaz že dvanajst let poznam Cro-
zona. No, kaj vam je, gospod general? In
moj stari prijatelj Crozon mi je prinesel pi-
smo tega ničvredneža. Prosil me je, naj ob-
rekovalca poiščem, ker ga bo ubil, čim ga
dobi pred oči. In če se to njemu ne bi po-
srečilo, mi lahko verjamete, da bi jaz storil
isto.«

»Čisto prav,« se je posilil general z od-
govorom.

»Torej ste tudi vi mnenja, da moram Cro-
zonu ustreči, če vas hoče poslati na drug
svet.«

»Kako? Kaj naj to pomeni?«

»To pomeni, da ste bili tisti nesramni ob-
rekovalec vi!«

»Gospod stotnik, ta šala...«

»Ali želite, da vam pokažem vaše zadnje
pismo? V žepu ga imam. In nabit revolver
imam tudi s seboj.«

»Dobro. Na razpolago sem vam.«

»Torej priznavate...«

mišljeni govor v bolgarskem sobranju, potrjuje, da je naša pot pravilna, da je naše dosedanje delo že rodilo uspehe in da je misel bratstva in sloge pognala globoke korenine v naši in bolgarski javnosti. Vse to nas izpodbuja k še močnejšemu delu za ohranitev bratskih odnosov med Jugoslavijo in Bolgarijo in k miru med vsemi balkanskimi narodi.

* **Nov način peke kruha.** Referat za kontrolo cen pri banski upravi je predpisal na podlagi člena 7. uredbe o ukrepih s kruhom naslednje predpise o peki kruha v vseh pekarnah dravske banovine. 1. V vseh pekarnah dravske banovine smejo peči razen ljudskega kruha tudi kruh iz 75 odstotne krušne pšenične in 25 odstotne turšične moke. Do 31. decembra smejo peči tudi kruh iz moke, ki ima 75 odstotkov bele pšenične moke in 25 odstotkov turšične moke. 2. Za primer pomanjkanja krušne in turšične moke smejo pekarnice peči do 31. decembra z izjemo predpisov člena 7. odstavka 1., uredbe o ukrepih za preskrbo prebivalstva in vojaštva s kruhom, tudi iz same bele moke. 3. Kruh iz krušne in turšične moke sme biti naprodaj v kosih, ki tehtajo kilogram po 5 din. Kruh iz bele pšenične in turšične moke sme biti naprodaj v kosih, ki tehtajo 80 dkg, po 6 din, kruh iz same bele pšenične moke sme biti naprodaj v kosih, ki tehtajo po 96, 48, odnosno 24 dkg, po 8, 4 in 2 din. 4. Prekrški te uredbe se kaznujejo po členu 8. uredbe za kontrolo cen. Novi predpisi o peki kruha so bili uveljavljeni 27. novembra.

* **30letnico poroke** sta praznovala v Kamniku g. Jože Birk in njegova žena g. Zofka. Spoznala sta se v Ameriki, kjer sta se tudi pred 30 leti v Clevelandu poročila. Dolgo vrsto let sta nato živela v Clevelandu, kjer sta imela gostilno. V Kamniku, kamor sta prišla pred približno šestimi leti, sta si ustanovila svoj dom in v njem prijetno urejeno gostilno, ki jo Kamničani prav radi posejajo. Še mnoga leta!

* **Take reči bi se ne smele dopuščati.** Iz Konjice pišejo: V bližini Konjice ima veliko posestvo neki tuji državljani. Razsežna polja in vinograde mu obdelujejo za majhen denar naši ubožni dninarji. Delovni pogoji teh ubožcev do delodajalca niso nič kaj rožnati. Kljub temu, da je gospodar slab plačnik, se mu je aprila posrečilo dobiti viničarja, ki je nekaj časa pridno zahajal na delo. Ker mu pa ni odšel zaslužene mezde, je bil prisiljen iskati si službo drugje. Gospodarju pa to ni bilo po volji in je viničarju odpovedal v

jeseni stanovanje, čeprav mu ni plačal za delo. Celo sodno ga je začel odganjati iz viničarije. Med tem je viničar moral na orožne vaje, s katerih se je nedavno vrnil. Pred kratkim pa so gospodarjevi hlapci viničarjevo pohištvo znosili iz poslopja ter ga tako postavili na cesto. Vprašamo se: Ali je sploh še kdo, ki ima toliko moči, da bi varoval ubogega delovnega človeka? Kako si upa tuje uganjati z našimi ljudmi take burke?

* **Srbi, Hrvati in Slovenci smo enega duha.** V beograjskem narodnem gledališču so priredili slavnostno akademijo, katere čisti dobiček je bil namenjen Bitoljcem, ki so utrpli zaradi bombardiranja veliko škodo. Akademijo je priredilo Društvo južnih Srbijancev, ki žive v Beogradu. Predsednik tega društva g. Radoslav Dimić je ob tej priložnosti imel govor, kjer je med drugim dejal: »Da je naš narod v razmeroma tako kratkem času prišel na pomoč Bitolju, je najboljši dokaz, kako so vsi kraji Jugoslavije usodno povezani med seboj v dobrem in slabem. Krvavo začetane meje Južne Srbije so svete, kakor so svete vse meje naše obširne domovine Jugoslavije. Triglav nikdar ni bil bližji Kajmakčalanu. Srbi, Hrvati in Slovenci nikdar niso bili bolj enega duha v ohranitvi miru svoje neodvisnosti in svojih meja.«

* **Nov grob v Julijski krajini.** V Kronbergu pri Gorici so pokopali go. Uršulo Komeklovo, ženo daleč okrog znanega gostilničarja g. Franca Komela. Pokojnica je dosegla lepo starost. Bila je skrbna gospodinja, ki je znala dobro postreči svojim gostom. Rajniki bodo ohranjen blag spomin!

* **Vseposod hud mraz.** Vremenski preroki so nedavno napovedovali, da se nam letos obeta izredno huda zima. Kaže, da se niso zmotili. Že zdaj prihajajo z vseh strani sveta poročila o hudem mrazu in celo o silnih snežnih viharjih. V Washingtonu v Ameriki so imeli te dni kar 20 stopinj mraza.

* **V Bohinju je dekle ušlo orla.** Pretekli petek popoldne se je zatekel v bukovje na Rudniku nasproti vasi Polju v Bohinju planinski orol. Spreletaval se je po drevju in nekemu pogumnemu dekletu se je posrečilo orla ujeti. Na veliko začudenje so ugotovili, da se je bil kralj planin ujel za desno nogo na skobec. Siromak je prinesel skobec s seboj bogve odkod.

* **Usoda Hrvatov in Srbov je neločljiva.** »Hrvatski dnevnik« posveča uvodnik odnosom med Hrvati in Srbi. V uvodu hvali moč državnika politiko kneza namestnika Pavla in predsednika dr. Mačka, ki sta omo-

gočila sklenitev sporazuma. Nato nadaljuje: »Srbi in Hrvati žive pomešani med seboj. V notranji politiki so čisto nastajali zaradi tega hudi spori in nesporazumi. V zunanji politiki pa je dala prav ta pomešanost velike uspehe ter sili Srbe in Hrvate, da postavljamo splošne skupne koristi na pravo mesto. Srbi ne morejo ostati brez zanimanja za hrvatsko narodno ozemlje, ker živi na njem znaten del njihovih rojakov. Prav tako pa ne morejo biti Hrvati brez zanimanja za ostala ozemlja naše države, ker na njih žive številni pripadniki hrvatskega naroda. Srbi in Hrvati spadajo med male narode, za katere je vsak kotiček dragocen. Združeni v skupni zajednici imajo Srbi in Hrvati zavarovano možnost svojega nacionalnega obstoja.«

* **Suho sadno drevje sekajo.** Iz Slovenskih gorci pišejo: Mnoga sadna drevesa, prizadeta od hude zime, so shirala šele poleti, nekatera celo ob koncu poletja. Prizadeta so predvsem žlahtnejše sadne vrste. Pravijo, da se bo to ali ono drevo, prizadeto od preteklih zim, posušilo morda šele prihodno pomlad.

* **Gluhonemi nastopijo v Sevnici, Krškem in Žalcu.** Po uspehih nastopih v Zagrebu in Ljubljani, kjer so gluhi igralci nastopili v okviru proslave 40letnice obstoja ljubljanske gluhonemnice, bo društvo gluhonemih priredilo pod vodstvom strokovnega učitelja g. Vinka Rupnika v soboto 7. t. m. ob 20. uri nastop v Sokolskem domu v Sevnici, v nedeljo 8. t. m. ob pol 11. uri donoldne v Sokolskem domu v Krškem, a v soboto 14. t. m. ob 20. uri v Sokolskem domu v Žalcu. Namen vseh teh nastopov je naši javnosti že znan, saj so prav pri njih spoznali dušo gluhonemega s prave strani in vrednost njihovega šolanja po zavodih. V uvodu nastopi gluhi govornik, potem pa gluhi igralci v dveh enodejankah. Prebivalstvo Sevnice, Krškega in Žalca opozarjamo na ta gostovanje s prošnjo, da pridno seže po vstopnicah, ki se bodo prodajale po hišah.

* **Smrtna nesreča pri gradnji poslopja v Celju.** Stavbišče poleg starega poslopja okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Vodnikovih ulici v Celju, kjer gradi tverka Zidarski mojstri iz Ljubljane temelje za novo uradno poslopje urada, je bilo v soboto proti večeru pozorišče hude nesreče. Delavci so na tem prodnatem stavbišču izkopali globoke, z lesenimi opaži zavarovane jarke za gradnjo temeljev. V soboto popoldne je polir Nemec naročil delavcem, naj ob 15. prekinijo izkopavanje zemlje v kotu med staro hišo okrožnega urada in poslopjem trgov-

XII.

Minilo je osem dni. Cel vek za tiste, ki upajo, in za tiste, ki trpe.

Gaston je upal, Berta je trpela.

Še zmerom je bila v zaporu. Trikrat so jo še odvedli k preiskovalnemu sodniku, a odgovarjala je na vsa njegova vprašanja samo s solzami. Od ljudi ni ničesar več pričakovala. Samo na boga je še upala, ker bog bere v človeških srcih.

Gaston je trpel na drug način. Zasovražil je svet in govoril je le še s svojim stricem, z gospo Cambrivjevo in z Nointelom. Toda Nointel mu ni hotel zaupati vseh svojih odkritij, tako da je Gaston že začel sumiti v njegovo iskreno prijateljstvo.

Neko sredo okoli enajstih zvečer se je Gaston pripravil za ples pri markizi Barancosovi. Markiza ga je povabila z zelo ljubeznivim pisemcem, toda on na to pisemce ne bi bil niti odgovoril, če hkrati ne bi bil dobil še dveh drugih pisem.

Prvo mu je bil poslal Nointel in glasilo se je:

»Dragi moj Gaston! Nocoj pridi vsaka kor na ples k markizi. Tudi jaz bom tam. Vse se razvija tako, kakor se mora. Pridi, ker je tvoja navzočnost nujno potrebna.«

Drugo pismo mu je bil poslal stric Roger, preiskovalni sodnik:

»Dragi nečak! Nocoj bom odvedel gospo Cambrivjevo na ples k markizi Barancosovi. Prvič po tisti nesreči, ki se tudi tebe tiče, pojdem spet v družbo. Glede moje ženitve z njo je že vse do-

»Ničesar ne priznavam.«

»Prosim vas, da se ne igrate z besedami.«

»Ne bi se rad pobijal s človekom, ki ga spoštujem.«

»Ki pa vas ne spoštuje. Sicer pa dam tudi vam priložnost, da se lahko ognete temu in vsemu drugemu, česar se tako zelo boji vaš paidaš Galmier.«

Zdravnik in general sta se spogledala.

»Kaj pa predlagate?«

»Kratko premirje,« je odvrnil Nointel. »Oba sta bila Goliminova tovariša. Vedela sta za njegovo razmerje s Crozonovo ženo in želela sta, da bi Crozon Golimina ubil, ker sta se bala, da bi vaju izdal.«

»Nekoč sva bila v zaroti proti peruanski republiki. Golimin bi naju bil lahko izdal najinim sovražnikom.«

»Pustita zdaj politiko! Vsilila sta se tudi k markizi Barancosovi. Bogata je in pri njej bi se vama dobro godilo. Ko pa sta zvedela, da misli ona tudi mene sprejeti, sta se spomnila načina, kako vaju pri njej ne bi mogel motiti. Crozon naj bi me spravil na drug svet...«

»Gospod, motite se... Markiza...«

»Vem, kaj govorim. Zdaj vama bom povedal pogoje, pod katerimi vaju ne bom izdal Crozonu in drugim. Če jih bosta sprejela, bom molčal, kakor da se ne bi bilo nič zgodilo. Zahtevam najprej, da me ona pokliče najpozneje v dveh dneh na ples ali pa na lov.«

»Gospa Barancosova vas bo povabila...«

»Čakajte, to je šele prva točka. Druga točka je naslednja: od danes naprej kapitan Crozon ne bo sprejel nobenega pisma več.

Prvo novo pismo bi vama utegnili biti usodno. Tretjič: kje je otrok Crozonove žene?«

»Ne veva.«

»Z besedo na dan! Kje je Crozonova rodila?«

»V hiši neke babice v Rožni ulici.«

»Kdo je otroka sprejel?«

»Dojilja, ki pa je skrila vse sledove za sabo.«

»Kdaj je otroka dobila? Preteklo soboto?«

»Ne, v nedeljo.«

»In kako se tista ženska imenuje?«

»Gospa Momierjeva. Toda ime najbrže ni pravo.«

»Naš dogovor torej velja, a za iamstvo zahtevam pisemce, oziroma vabilo markize Barancosove. Pustil vaju bom v miru, če dogovora ne bosta prekršila. Kam se pride skozi tale vrata, gospod doktor?«

»Na ulico.«

Galmier je vrata hitro odprl in stotnik je brez pozdrava odšel. Samo rekel je še:

»Tistega pijanca vam ne priporočam. Preveč klepetav je. V nesrečo bi utegnila zabresti zaradi njega.«

Doktor je samo prebledel. Nointel pa je med potjo premišljeval:

»Darcy bo danes lahko z menoj zadovoljen. Uzde so v mojih rokah. Lopova bosta sicer najbrže zasnovala kakšno novo svinjarijo proti meni, toda le na skrivaj, ne javno. Markize še ne morem prijaviti. Še kakšnega dokaza proti njej bom potreboval. Toda vsaj pri Crozonovih bo zdaj mir. Vem, kaj vse je delala Berta tisto noč. Zvedel bom, kje je dojilja in bom potem vsaj lahko materi povedal, ali je otrok živ in zdrav. Zdaj pa moram vso svojo pozornost posvetiti najprej markizi.«

ca Meštrova. Polir se je ob 16. odpeljal v Ljubljano, dva delavca, in sicer 39letni Janez Pirc s Planine pri Sevnici in 37letni Karel Obliškar iz Škal pri Velenju pa sta hotela izkopati jarek na omenjenem mestu do konca. Ko sta odkopavala zemljo v globini med dvema opažema, se je nenadno zrušila sosedna velika plast zemlje ob hiši trgovca Meštrova, predrla opaž in zgrmela v jarek. Obliškarja je zasulo do vratu, na nesrečnega Pirc pa se je vsula tri metre debela plast. Na kraj nesreče so takoj prihiteli tam zaposleni delavci in se lotili reševalnih del. Prispele so tudi vodja mestnega tehničnega oddelka inž. Pristovšek, inž. Brodnik, ki opravlja pri stavbi posle nadzornega inženjerja, mestni cestni nadzornik Javornik in osebje policije. Obliškarju, ki je bil pri zavesti in je hudo sčokal od bolečin, je dal zdravnik dr. Drago Mušič nekaj ruma in vbrizg za lajšanje bolečin. Po eni uri so delavci izkopali Obliškarja. Ponesrečenca so prepeljali v bolnišnico. Delavci so marljivo kopali dalje in so našli Pirc, seveda mrtvega. Pirc je bil poročen in zapušča nepreskrbljene otroke. Vsi so ga cenili kot marljivega delavca.

* **Samomor mladega delavca.** Nedavno je skočil pod vlak dolgoletni tkaninski delavec tvrdke Gerkman Ciril Knez, po rodu iz Celja. Že pred več tedni je zapustil službo v laški tvornici in si poiskal drugo v Mariboru, ki bi jo moral te dni nastopiti. Vzroki za njegov obupni korak niso povsem znani. Bodi mu ohranjen blag spomin!

* **Mrtveca so našli.** Nedavno so našli idrijski rudarji, ki so v zgodnjih jutrnjih urah šli v jamo na delo v bližini mosta, ki drži k rudniku, moško truplo. O žalostni najdbi so obvestili orožnike. V mrtvecu so spoznali 66letnega Leopolda Vončina z Vojskega. Ugotovili so, da je smrt starega moža povzročila nesreča.

* **Velik vlom v Sori.** V Sori so tatovi vlomili v trgovino Filipa Lavriše, ki jo ima v najemu Lovrenc Oblak, in odnesli za 15.000 din najraznovrstnejšega blaga. Orožniki vrše preiskavo in je upati, da bodo ptički kmalu v kletki.

* **Obširna obtožnica proti razbojniku Hacetu.** Državni tožilec v Ljubljani g. Branko Goslar je preučil obširne spise in zdaj končno sestavil proti razbojniku Antonu Hacetu iz Podcerkve obtožnico, ki obsega nad 50 s. strojem pisanih strani. Od tega 34 strani samo našteva njegove zločine. Poleg Haceta bo prišlo na zatožno klop še devet drugih njegovih pomagačev. Nekateri so obtoženi sodelovanja pri raznih ropih

in tatvinah, drugi skrivanja in nakupovanja naropanih reči. Mnogi so Haceta skrivali in mu dajali potuho. Glavna razprava proti Hacetu bo najbrž ob koncu februarja prihodnega leta.

* **Po nedolžnem obtožen, da je dekile pahnil v prepad.** Mali kazenski senat v Ljubljani je obravnaval hudo nesrečo, ki je doletela Tončka Zupanovo že leta 1937. pri slapu Savice na mestu, kjer se je ponesrečil vseučiliški profesor dr. Jesenko. Tončka Zupanova s Koroške Bele se je bila seznanila z Bogomir Rozmanom na Jesenicah Dne 6 septembra 1937. sta napravila izlet v Bohinj. Bila sta na Komarči in nato sta krenila po poti k slapu Savice mimo mesta, kjer se je ponesrečil profesor dr. Jesenko. Tu naj bi bil Rozman po trditvah Tončke Zupanove nio pahnil, da je zdrčala v prepad, si pri tem zlomila desno roko, se močno poškodovala in si prebila lobanjo tako, da je dobila pretres možganov. Bila je prepeljana v ljubljansko bolnišnico, kjer je ozdravela. Zadeva je letos prišla pred sodišče. Bogomir Rozman se je pozneje poročil z drugim dekletom. To je Zupanovi dalo povod, da je javila sodišču svojo nesrečo in označila Rozmana kot onega, ki jo je nalašč pahnil v prepad. Mali kazenski senat je na podlagi izvedenih dokazov naposled izrekel oprostilo sodbo. Senat je prišel do prepričanja, da obtoženec ni kriv.

* **Z ukradenim dnarjem je postala gospodična.** Po daljšem času so pojasnili vlom pri posestniku Karlu Verbiču v Velikem Gabru. Tam so imeli služkinjo Tilko Godrnjavčevico iz Nemške vasi pri Trebnjem. Bila je sicer pridno dekle, sumljivo pa je bilo vsem, ker je odšla iz službe brez vsake odlovedi in niti svoje mezde ni prišla iskat. Nekaj tednov kasneje je mati gospodaria Verbiča ugotovila, da je okradena. Mati Alojzija je imela okrog 10.000 dinarjev shranjenih na varnem in za katere drugi niso vedeli. Sum je padel takoj na Tilko. Verbičevi so jo zasledovali in so odkrili, da je njihov sum res utemeljen. Tilka je postala med tem moderna gospodična. Imela je več oblek, kupila si je tri pare čevljev in tudi precej novega perila. Omislila si je celo novo kolo in ko ga je šla kupovat, je vzela s seboj nekega prijatelja, ki ga je za uslugo, ker ji je pomagal izbirati kolo, nagradila. Ljudje so začeli dvomiti nad dekletovo poštenostjo. Ker pa ni bilo od nikoder nikakega glasu, da bi bil kdo okraden, so se obogateli Tilki le čudili. Zdaj pa se je raznesel po vasi glas, da sumijo Tilko tatvine pri prejšnjem gospodariju. Tilka je hotela vse

utajiti. Pod težo dokazov pa je priznala tatvino. Okradena gospodinja bo le delno prišla do svojega denarja.

* **Roparski napad na Pohorju.** V Smartnem na Pohorju je bil izvršen drzen roparski napad, katerega je rokavljak zvezal s božigom, da bi spravil čim več ljudi iz hiše, katero je nameraval oropati. V noči na predzadnji terek je začela nenadno goreti žaga posestnika Ačka. Ačkovi in njihovi sosede so hiteli gasiti. Takrat pa se je v Ačkovi hiši pojavil neznanec. Vrata so bila odprta in je zlahka prišel v notranjost. Misli je, da je hiša prazna in da bo imel lahek posel. Toda gospodinja 48letna posestnica Julijana Ačkova je bila doma. Zagledala je roparja in začela klicati na pomoč. Razbojnik pa je naglo planil proti njej in jo z nekim topim predmetom pobil na tla. Zadal ji je več hudih udarcev, ki so posestnico nevarno poškodovali. Toda njeni klici, s katerimi je sprejela roparja, niso bili zaman. Slišali so jih sosede in so ji prihiteli na pomoč. Ko je razbojnik videl, da prihajajo sosede, je izginil brez plena. Ačkova žaga in skladišče lesa sta zgorela.

Iz Prekmurja

Perotnino krađejo. Zdaj so njive prazne, toda dolgoprstneži ne mirujejo. Svoje udeleževanje so prenesli v kokošnjake. Tako so na Hotizi pri Kolmanovih odnesli osem kokoši. Ker je bil kokošnjak zaklenjen, so tatovi zlezli na streho, odstranili nekaj opeke in vdrli v notranjost. Pri vseh tatvinah, ki se v zadnjem času dogajajo, je udeležena največ mladina, kar je še posebno žalostno.

Naši na tujem

Iz življenja ameriških rojakov

Cleveland, novembra

V Kirkland Lakeju v Kanadi so imeli letos dva meseca šolo za slovensko mladino, da se je učila slovenščine. Učiteljica gđc. Papeževa je prišla iz oddaljenega kraja, da je

govorjeno. Pridi vsekakor! Želim te danes videti.

Tvoj stric

»Roger«.

Gaston je upal, da bo od gospe Cambryjeve zvedel kaj o Berti, drugače bi bil rajši ostal doma s svojimi mislimi.

Ples pri markizi Barancosovi se je štel med svečanosti, o katerih so pisali vsi pariški dnevniki na dolgo in na široko.

Ko je Gaston stopil čez prag markizine palače, ga je obkolil takoj cel roj služabnikov v bogatih livreh. Pogledal se je v veliko ogledalo, da bi videl, ali je njegova obleka v redu, potem pa je šel v dvorano, kjer je lepa markiza sprejemala svoje goste. Bila je razkošno oblečena in kar blestela je od dragih kamnov.

Ko jo je Gaston zagledal, se mu je zdelo nemogoče, da bi bila ta plemenita žena mogla napraviti kakšen zločin. Da bi bila ta lepo negovana roka zasadi la bodalo v vrat Julije Orcivalove? Ne, saj to ni mogoče! Vljudo se je priklonil, markiza pa mu je rekla:

»Preljubezni ste. Vem, da ste bili te dni zelo žalostni. Toda zdaj je osmina že za nami in upam, da vam v mojem domu ne bo dolgočasno. Tudi vaš prijatelj Nointel je že tu.«

Gaston se je še enkrat priklonil, potem pa je stopil v drugo dvorano, kjer so plesali. Gledal je za Nointelom, ki ga je nazadnje odkril v kotu, kjer je bil tudi neogibni Lolif. Ko ga je stotnik opazil, je pustil svojo družbo, prijel Gastona pod roko in ga odvedel na drug konec dvorane.

»Prav si storil, da si prišel. Ob koncu boš presenečen.«

»Kaj bi pa moglo biti?«

»Če bi ti že zdaj povedal, ne bi bil presenečen. Zvedel boš marsikaj zanimivega.«

»Mene nič več ne zanima.«

»Te dni, ko me nisi videl, sem se brigal samo za Bertino zadevo.«

»Kaj si pa vse storil?«

»Zvedel sem, da ona ni umorila Julije Orcivalove in da ni napisala pisem, ki jih je potem šla iskat v opero.«

»Torej je v operi le bila?«

»Bila je, toda pisma je pisala njena sestra. Da bi bila vse razčistila, bi bila morala reči te nekaj besed. Toda te besede bi ubile njeno sestro in zato rajši trdovratno molči.«

»Povej vse to mojemu stricu. Tu je.«

»Ne smem. To bi bila napačna pot.«

»Ne razumem te.«

»To niti potrebno ni. Proste roke mi pusti še nekaj dni.«

»Lepo. Toda Berta med tem ždi v zaporu in...«

»Vem. Upam pa, da bo njena nedolžnost dokazana, preden mine štiri in dvajset ur.«

»Kako? Govori!«

»Obrnil bom pozornost tvojega strica na neko zadevo, ki ji on v prvem trenutku ni pripisoval važnosti, ki pa je bistven dokaz za Bertino nedolžnost.«

»Zakaj mu že nisi tega prej povedal?«

»Ne bom govoril naravnost z njim. Prosil sem nekoga, naj svojo izpoved pred preiskovalnim sodnikom natančneje ponovi. Če je mož to že storil, je s tem dokazal, da Berta ob času umora ni bila več v operi. To je njen alibi.«

»To bi bilo prelepo, da bi moglo biti resnično...«

»Če se mi ne bi posrečilo, imam pa še nekaj drugega v zalogi.«

»Čemu si pa tako skrivnost?« je zamrmral Gaston.

»Vse boš razumel, če boš ostal tu med kotiljonskim plesom.«

»Zdaj te še manj razumem.«

»In to naj bo vzrok, da boš ostal tu. Ko bo plesa konec, me boš odpeljal s svojim vozom do doma, med potjo pa ti bom vse natančno razložil.«

»Da... toda...«

»Kakšen toda? Zdaj grem na delo. Varuj se Lolifa! Tamle prihaja tvoj stric z gospo Cambryjevo. K markizi poidem.«

Gaston je stopil gospej Cambryjevi naproti. Njegov stric se je med tem pogovarjal z nekim znancem.

»Iskala sem vas.« mu je rekla lepa vdova.

»In jaz vas, gospa. Ne zamerite mi, da sem vas šele zdaj prišel pozdravit. Saj veste, da sem prišel samo zaradi vas.«

»Zaradi nie in zaradi mene. Vam sem namenila četvorko. Ne smete oditi, dokler ne bo tega plesa.«

»Ne vem kako naj bi se vam zahvalil.«

»Zahvali se svojemu stricu. On vam bo povedal...«

Gospa Cambryjeva mu je šepnila na uho:

»Jutri bo Berta prosta...«

»Jutri?« je vzkliknil Gaston. »Jutri že?«

»Nalog je že podpisan. Ostalo vam bo že stric povedal. Glejte, neki plesalec prihaja pome. Posloviti se moram!«

*To je ples, pri katerem plesalci in plesalke drug drugega obdarujejo. (Julie)

okrepila mlade duše v narodnem duhu. Ob koncu kratkega šolskega leta so slovenski otroci priredili koncert s slovenskimi pesmi in igrali so nekaj igrice. Pri tej priliki so pokazali, da trud učiteljice ni bil zaman. Nekateri ameriški listi so ob tej priliki grajali malomarne starše, ki niso poslali otrok v slovensko šolo z izgovorom, da slovenščina nima pomena. Listi pravilno naglašajo, da vsakdo, ki zna slovenščino, z lahkoto obvlada sodne slovenske jezike.

Tudi naši narodni delavci v Clevelandu opozarjajo na velik pomen šolanja slovenskih otrok v slovenskih šolah in naglašajo, kako silno potrebno je, da starši pošiljajo svoje otroke v slovensko šolo. Slovenci v Clevelandu imajo devet narodnih domov in nešteto klubov in društev, predvsem prosvetnih, žal pa je zadnja leta zavladata tu in tam malodušnost in naši rojaki se več ne oklepajo s tako verno svojih ustanov kakor prejšnje čase. Prav zdaj bi pa bilo potrebno, da bi znali ceniti pomen svojih društev in slovenske šole, zlasti še, ker je slovenskih otrok zdaj mnogo več, kakor prejšnja desetletja.

V Clevelandu je umrla ga. Marija Bradačeva, rojena Mesnikova, v starosti 63 let. Doma je bila iz Laz na Dolenjskem. V Ameriki je živela 40 let. Bradačeva družina je znana kot ena izmed prvih slovenskih rodbin v Clevelandu. — V starosti 70 let je umrl tudi eden izmed slovenskih pionirjev v Clevelandu Janez Wolf, znan pod imenom Kočevarjev oče. Doma je bil Pod veliko steno pri Kočevju. V Ameriki je živel nad 41 let. — V Lakesideju je umrl v starosti 45 let Alojzij Kralj, doma iz Št. Vida pri Stični. V Ameriko se je preselil pred 26 leti. V domovini zapušča sestro Franciško. — V starosti 59 let je umrl Fran Draganič, doma iz okolice Žužemberka, odkoder se je preselil v Ameriko pred 40 leti. V domovini zapušča brata in sestro. — Umrl je šele 27 let star Anton Flak, ki je živel v Garrettsvilleju v državi Ohio pri svojem očetu na farmi.

V Chicagu je umrl zaradi ran, ki jih je dobil pri avtomobilski nesreči, Andrej Medvedec v starosti 56 let, doma iz Bizeljskega. — V Pueblu je umrl Janez Knafelc, šele 29 let star. Rodil se je v Ameriki. — V Buenos Airesu je umrl Ivan Mermolja, doma iz Vojsčice na Krasi. — V Evelethu je umrl Franc Vrabec, doma iz Pleskove na Krasi. Štel je šele 34 let. — V Elyju je umrla Franciška Koščak. Zapustila je moža in pet otrok.

Kupuj domače blago!

EMILIO
SALGARI

IZGNANCI

»Da,« je odvrnil naglo Dimitrij. »Hotel sem mu povedati, da je moja gospodarica najela stanovanje. Hišica stoji ob starem mestnem zidu pri smrekovem gozdičku. A vam sem prinesel tole pest rubljev, da boste pili na njeno zdravje. Moja gospodarica ne pozabi ljudi, ki so bili prijazni nasproti njej.«

Stražmojster je skremžil usta v prijazno rezanje in opazoval ponujeni denar z bleščečimi se očmi.

»Ali je res to zame?«

»Kaj ga ne marate?«

»O da! Tako vsoto zaslužim jaz komaj v dveh mesecih. Ali vam smem povabiti na steklenico pravega moskovskega piva?«

»Zakaj pa ne! Tudi na dve steklenici me lahko povabite!«

»Dobro, izpila jih bova pol tucata, če hočete. V gostilni tamle imajo odlično, sveže pivo!«

Stražmojster je pokazal na leseno hišico z velikanskim izveskom, predstavljajočim Kremel.

»Ali ste danes prosti?«

»Prost ko ptica v zraku do večera. V Haracinskiju ni mnogo dela!«

»Imate pa vendar dva jetnika, za katera se morate brigati.«

»Ta dva nam ne povzročata mnogo opravkov. Sta zelo mirna moža.«

Stopila sta v nizko, zakajeno in z nekaj

Ženski vestnik

Za kuhinjo

Pečenjak iz turšične moke. V obilen liter mleka deni pet dekagramov sladkorja, pet dekagramov sirovega masla in kavno žličko soli. Nato naj zavre in v vrelo mešaje vsuj dobro polovico litra turšičnega zdroba ali moke za polento. Ko se nekoliko zgosti, zmes urno vlij za prst na debelo v že pripravljeno plitvo kozico na dve žlici razpuščene vroče masti. Peci četrt do pol ure. Pečeno razreži in potresi s sladkorjem. Prav dober je turšični pečenjak, če vliješ na razrezanega nekaj z vinom zmešanega vrelega malinovega soka.

Turšična polenta. To jed skuhaš pravilno takole: V poldrugi liter vrele slane vode zamešaj tri četrti litra turšičnega zdroba ali moke za polento in mešaj na toplem toliko časa, da se zgosti in se odloči od kuhalnice. Zatem polento na površju lepo zravnaj, pokrij in postavi za nekaj minut stran. Naposled z lopatico zreži na kose, ki jih devaj na topel krožnik in zabeli. Zabeliš jo lahko tudi

z razpuščenim sirovim maslom. Prav dobra je polenta, če vodi, v kateri jo kuhaš, dodaš dve žlici sirovega masla ali malo masti.

Pečenjak iz ajdove moke. V loncu gladko raztepi poldrugi liter mleka, tri četrti litra ajdove moke, eno jajce in malo soli. Nato razbela v pekači tri žlice masti, vlij vanjo pripravljeno testo in peci v pečici pol ure. Ko je pečeno, zdrobi z vilicami in deni z zavrelim mlekom na mizo. Jed je primerna tudi h kislemu zelju.

Makova potica. V treh osminkah litra sladke smetane ali neposnetega mleka zakuhaš 30 dkg stolčnega moka. Ko je hladno, primešaj tri rumenjake, 20 dkg vanilijevega sladkorja in tri žlice sveže smetane. Tudi sneg treh beljakov rahlo primešaj. Razvaljaj kvašeno testo, pomaži z nadevom in trdno zavij. Deni v pomazan model in postavi na toplo, da kipne. Potem še pomaži z jajcem in peci približno eno dobro uro.

Kako pravilno kuhaš makarone. Makarone deni zmeraj v vrelo slano vodo in jih pusti vreti 20 do 25 minut (nekateri vrste makaronov kuhaš tudi le do osem minut). Nato jih stresi na kuhinjsko rešeto in polij z mrzlo vodo. Ko voda odteče, jih stresi v kozico z zabelo ali v kako omako.

Kako so umorili Jorgo in Madagearuja

Kakor poročamo na drugem mestu, so legionarji v Rumuniji umorili te dni vrsto odličnih državnikov bivše vladavine. Med umorjenci sta tudi bivši predsednik vlade in znani rumunski znanstvenik profesor Nikolaj Jorga in bivši rumunski finančni minister Virgil Madagearu. O njunem umoru javljajo naslednje podrobnosti:

Profesorja Jorgo so odvedli iz njegove vile v Sinaji v neznano smer ljudje, o katerih doslej še ni znano, kdo so bili. Ker Jorgo ni bilo več nazaj, so se njegovi svoji in znanci začeli bati zanj in so zato posredovali pri predsedniku vlade in notranjem ministru, ki je izdal naročilo vsem orožniškim postajam, da morajo iskati pogrešanega. Naposled so orožniki v četrtek ob 16. na poti proti Ploestiju našli truplo profesorja Jorga.

Profesor Jorga je bil nepomirljiv nasprotnik Zelezne garde. Legionarjem se je posebno zameril s svojo tožbo, ki jo je svoj čas vložil proti Korneliju Codreanu zaradi razžaljenja časti Codreanu je bil na njegovo tožbo obsojen na šest mesecev zapora, iz katerega se pa ni več vrnil, ker je bila medtem proti njemu vložena tudi druga tožba zaradi veleizdaje in je bil nato Codreanu usmrčen z drugimi legionarji. Legionarji so zato profesorja Jorgo imenovali kar »krvnika nacionalistične mladine«. Profesor Jorga se je v zadnjem času umaknil iz Bukarešte in živel v svoji vili v Sinaji. Toda kljub temu ni mogel uiti maščevanju legionarjev.

K umoru Virgila Madagearuja pa poročajo, da so tudi njega odvedli neznanci, in sicer k jezeru, ki leži 45 km od Bukarešte. Jeze-

večeni o njunem begu. Sta res nevarna možaka, prijateljček. Umorila sta rudniškega nadzornika iz Algazijske doline, ki ju je zasledoval in še več drugih kozakov. Bila pa nista sama, temveč jih je bilo več.«

»Ali bosta dolga ostala tu?«

»Vsaj nekaj tednov.«

»A potem?«

»Odvedli ju bodo v Irkutsk in ju gotovo obesili.«

»Ubožca!«

»Kaj ubožca, nihilista sta!«

»Pazite, da vam kakšno noč ne uide! Jeca ni videti posebno trdna.«

»Ponoči stražim zapore še s tremi kozaki.«

»S tremi? To ni mnogo. Gotovo lahko po potrebi pokličete še ostale tovariše in policijskega šefa?«

»Ta ne spi v uradnem prostoru, a tovariši imajo drugo delo. Stražiti morajo na meji, kar je važnejši opravke kakor jetniška služba.«

Stražmojster je plačal zapitek in oba sta zapustila gostilno.

»Upam, da se bova še videla.«

»Prav gotovo. Drugič pa bo vrsta na meni, da vas bom pogostil. Se nekaj! Obvestite svojega šefa, da smo našli stanovanje!«

»Kar zanesite se name, da mu bom povedal. Sicer pa je to nepotrebno. Vaši gospodarici zaupajo!«

Dimitrij je še enkrat pozdravil z roko, nato jo je ubral proti najeti hišici. Mel si je roke in bil prav vesel.

»Mislim, da bodo rublji, ki sem mu jih dal, storili svojo dolžnost, in da nam ne bo žal zanje!«

smrekovimi vejami okrašeno gostilniško sobo. Kozak je naročil štiri steklenice piva.

»Na zdravje darovalke!«

»Na vaše zdravje!« je odvrnil Dimitrij.

»Pivo je odlično. Res je iz Moskve!«

»Da, da, vem, kaj je odlična pijača. Prijateljček, recite vendar svoji gospodarici, da bi še vzela njene rublje, če jih ima kaj preveč in jih vse zapil na njeno zdravje!«

»To ji bom rekel!«

»Vidi se, da je zelo bogata.«

»Zelo bogata je.«

»Kakor mi je policijski šef povedal, je Francozinja. Pot je baje kar za zabavo?«

»Zelo ji je všeč pustolovsko življenje.«

»A kaj, za vraga, jo je zaneslo k Hal-kom?«

»Hotela je z zasledljivim spremstvom potovati skozi Mongolijo, da bi obiskala Kitajsko.«

»Lepo potovanje, moram reči! Kako pa ste se prav za prav seznanili s kaznjenci?«

»Kaznjenci so prosili halkovskega poglavarja za gostoljubnost. Ker so izobraženi ljudje z lepimi manirami, je moja gospodarica rada govorila z njimi.«

»Da, da, eden je celo bivši polkovnik in drugi inženjer. Oba sta dostojna moža in nista potepina.«

»Ali res mislite, da sta pobegla kaznjenca? Jaz ne verjamem.«

»Pomota je izključena. Bili smo že prej ob-

ro obdaja okrog in okrog gozd. Na samem so ga neznanici umorili in pustili njegovo truplo tam. Orožniki so pozneje to truplo našli.

Tornado povzroči strašno opustošenje

Nekateri kraji v Severni Ameriki in Tihem morju so pogosto izpostavljeni silnim viharjem, kakršnih v Evropi sploh ne poznamo. Tornado, kakor se imenuje tak vihar, navadno povzroči strahovito opustošenje. Ena izmed najvažnejših nalog vremenslovskega odbora pri ameriškem kmetijskem ministertvu je preučevanje in opazovanje takih viharjev. Nastanek viharja spada med najzanimivejše prirodne pojave.

Nebo je jasno in ozračje mirno, ko se nenkrat vznemiri morje. Pozneje se prikažejo oblaki in para na nebu. Sonce in luna dobita rdečo barvo. Zrak postane vlažen in zatohel. Barometer počasi pada in pade zelo nizko. Pripode se oblaki, ki povsem zakrijejo nebo. Vseh živih bitij se polasti nemir.

Zdajci pridrvi vihar sam. Kakor orehove lupine poskakujejo na valovih največje ladje, na suhem se pa majejo največja poslopja. Hitrost vetra narašča od minute do minute in doseže 2000 in še več kilometrov na uro. Potem pa moč tornado popusti, vlije se dež ali se pa nebo delno zjasni, toda barometer se še zmeraj ne dvigne.

Kmalu prihrumi tornado znova, in sicer od nasprotni strani. Barometer se počasi dviga, kar je dokaz, da je tornado prekorčil višek.

Francozi se morajo učiti pri Nemcih

Pariški »Figaro« je nedavno objavil uvodnik, v katerem pravi med drugim:

»Mi smo se smejali Nemcem, ki so se odrekli sirovemu maslu, da so lahko vlivali topove. Danes se lahko smejejo Nemci nam, ker nimamo ne topov in ne sirovega masla. Francoski narod se bo moral naučiti od nemških zmagovalcev. Nemci morajo poslati za nas Francoze zgled discipline in delavnosti.

prav tako pa tudi zgled vdanosti narodu in državi. Danes se naša javnost vprašuje, kako so mogli postati premaganci iz leta 1918. zmagovalci v letu 1940. V preteklosti smo Francozi stremili za uživanjem in lahkim življenjem. V bodoče se nam obetajo lepši časi samo tedaj, če bomo bolj cenili požrtvovalnost v prid celote kakor pa osebno blagostanje in počitek.«

Indokina je med najčudežnejšimi deželami

Indokina je velika dežela tam ob koncu Kitajske. Dalje proti Siam in nekoliko tudi na Angleško Indijo. Po tej deželi, ki je francoska kolonija, hlepi Siam, ki je pred dnevi začel vojno z Indokino.

V Indokini sta divjana in kultura tesno druga tik druge. Tu lahko igraš po zajtrku tenis, potem pobitiš z avtom v pragozd, resnični pragozd z močviri, zvermi in nepredirno goščavo, a zvečer greš v gledališče. Dežela ima velike avtomobilске ceste.

ki držijo daleč v notranjost. Tja, kjer leži rižev polje zaven riževga polja. Riž, nič razen riža. Kakor daleč vidi oko, sama neizmerna polja z majhnimi prekopi. Riž mora biti stalno pod vodo in poljsko delo je strašno naporno. Samo mali žolti kuliji lahko vzdržijo te napore. Nad glavo žareče sonce in do kolen v vodi. Dvanaest do štirinajst ur dela in dobivajo malenkostne mezde. Ti kuliji so Anamiti. Žilavost tega naroda je čudovita. Za obed dobivajo pe-

ščico riža z ribjo omako. Spijo na tleh svojih ilovnatih koč. Evropec, ki je obiskal to deželo, piše o kulijah: »Spominjam se nekega kulija, ki me je nekoč tri ure vozil s svojo rikšo (vozičkom za prepeljavanje ljudi) in pri tem prehodil najmanj 30 kilometrov. Ko sem mu potem plačeval, je sodel in pot mu je tekel v potokih po telesu. Toda komaj je vtaknil zasluženi denar v žep, je že planil k drugemu Evropecu in mu ponudil svojo službo.«

V Indokini je mnogo bivolov. Izvoz bivolskega usnja je zelo velik, saj je bivol edina domača žival teh krajev. Majhne vasi so tam iz bambusovih koč.

Glavno mesto je Hanoi. Je to veliko moderno mesto, v katerega evropski četrti se človek počuti čisto domačega. Široke, senčnate ceste so tako čiste kakor v najmodernejših evropskih mestih. Vile Evropecev ob teh cestah zro kakor majhni gradovi na krasne vrtove, ki jih obdajajo. Hanoiske ceste imajo še imena iz anamitske cesarske dobe. Imenujejo se Cesta svile, Cesta lončarjev, Cesta zlatarjev in tako naprej.

Kakor vsa mesta tropskega pasu ima tudi Hanoi svoje čudovite vrtove. Sredi med bambusovimi grmi in palmami leži majhno jezero. Zdi se ti, kakor bi živel v začarani deželi, kadar se polna luna zrcali v vodi in težak vonj cvetja napolnjuje zrak. Kamor pogledaš, vidiš nagode (anamitska svetišča). Celó v mestu med velikimi trgovinskimi hišami stoji pagoda sredi jezera. Most drži tja in v večernem mraku hodijo Anamiti v trumah v pagodo molit. To je ura, ko se tudi Evropeci pokažejo na cestah. Grede igrat tenis ali v kavarne. Kavarne se že na zunanji razlikujejo od naših. Zlasti niso zaklene kakor naše. Kavarne v Indokini so čisto odprte in imajo velike in zračne prostore.

Belokožci, ki jih srečuješ v Indokini, so sami trgovci, oficirji in uradniki v dobrih položajih. Bili bi zavidevanja vredni, če bi jim ne govorilo iz oči tisto svetlikanje, ki ga imenujemo na vsem svetu domotožje. Človek psuje Evrope, če v Evropi živi. Obožuje jo, če jo pozna le še iz pripovedovanja. Evropeci v Indokini hrenenijo po domačih krajih, kjer so vsi ljudje beli, kjer se sliši jezik, ki si ga govoril v mladosti doma, kjer ti ne strežejo vedno žolti ljudje, ki se suženjsko vedejo.

Evropeci imajo tam lene službe, hiše s služabniki avtomobila. Delajo samo pet ur na

38. poglavje

IVAN

Ko se je zviti Poljak vrnil, je bilo že temno.

Skrbalo jih je že, kje je tako dolgo ostal. Marija se je bala, da ga niso znova prijeli kot pajdaša obeh jetnikov. Njegov povratek je zavoljo tega zbudil veliko veselje, ki se je še povečalo, ko je povedal, kaj je opravil.

Dimitrijeve poizvedbe so bile zelo važne, ker jih je Marija potrebovala za izvedbo svojega načrta. Sklenila je namreč izvršiti nekaj napad na jetnišnico.

»Štiri može obvladati je lahko,« je menil Halek.

»Dimitrij, kaj bi mi lahko priskrbel štiri ali pet kozaskih plaščev in pokrival?«

»Upam, gospodarica!«

»Glej, da boš imel za jutri zvečer vse pripravljeno! Jutri ob polnoči bom spet tu... A zdaj, dragi poglavar, je čas, da odpotujeva!«

Oba konja sta stala že osedlana pred vratmi. Marija je vzela še revolver s seboj, in jezdec sta zdirljala v temo.

Noč je bila temna, nebo je bilo močno oblačno.

Kmalu je ostal smrekov gozdiček za njima. Jezdila sta čez majhno, v visoko travo obraslo stejo, na kateri so se še bleščali ledeni kristali, proti goram na jugu.

»Ali bo dolga pot do smotra?« je vprašala Marija.

»Pot bo trajala dve uri.«

»Obljubil sem mu, da se zvečer vrnem. Ali

»Ali naju Ivan čaka?«

mislite, da bo število mojih ljudi zadoščalo za izvršitev vašega načrta?«

»Več ko preveč jih bo. Predvsem ne sme zbuditi pozornosti, če bo večje število vaših rojakov prišlo v mesto!«

»Pojutrišnjem bo sejmski dan. Na take dneve jih je zmerom mnogo v mestu, kjer prodajajo mleko in sirovo maslo.«

Okoli 11. ure ponoči sta prihajala do gorovja ob meji. Halek je pozorno opazoval vrhove gora. Hotel je videti, če bi kje opazil taborni ogenj. Ko ni videl ničesar, je konja usmeril v neko tesno sotesko.

»Ta prehod poznajo le redki ljudje!« je rekel. »Moreva pa biti previdna in ne smeva biti preglasna!«

Pot, ki jo je zdaj mesec malo razsvetljeval, je bila divja in romantična. Vila se je med visokimi, strmimi skalami. Držala je čez velike skale in drevesna debela, ki so jih nanosili nanjo plazovi ali pa hudi nalivi. Globok molk je vladal vse naokoli.

Ježa skozi sotesko je trajala pol ure. Nato se je pot spet razširila in je držala po majhni dolinici, skozi katero je tekel deroč gorski potok.

»Meja je zdaj za nama,« je izjavil Halek pokazavši na visok, gol steber z barvano progo. »Zdaj naju kozaki ne morejo več ujeti!«

Zdajci se je zaslislal žvižg iz gostega grmovja.

»Kaj pomeni, to?« je vprašala Marija in zgrabila za revolver.

»To so samo znaki mojih ljudi, ki so pač slišali peketanje najinih konj!«

Nato je glasno zaypil: »Jaz sem vaš poglavar!«

Več temnih postav se je pojavilo.

Takoj zatem je zaslislala mladenka znani ji ljubi glas:

»Vi ste, gospodarica Marija? O, hvala Bogu, da ste svobodni!«

»Ivan!« je vzkliknila v veselem razburjenju pomoliviš s sedla roko prijatelju.

»Kje je vaš brat? V zaporu?«

»Da, Ivan!«

»Storm?«

»Tudi on je zaprt. Mi pa ju bomo osvobodili!«

»Pripravljen sem, storiti za njuno osvoboditev vse! Kar razpolagajte z menoj!«

Spet je vodil student Marijinega konja kakor takrat. Sli so k poglavarjevemu šotoru, ki je stal ob robu nekega gozdička in ga je stražilo osem Halkov.

Dobrodušni in gostoljubni pastirji so pripravili polkovnikovi sestri svečan sprejem.

Ko se je bila okrepila z mlekom, čajem in drugimi dobrotami, je povedala dogodke zadnjih dni.

»Zdaj pa bi rada vedela,« se je obrnila k Ivanu, »kako se vam je posrečilo pobegniti.«

»Na zelo preprost način,« je odgovoril smeje. »V trenutku, ko so kozaki razstrelili stolp, so se zamajala pod menoj tla in padel sem v globino. Znašel sem se v kleti, ki je morala biti nekoč shramba za smodnik. Zavoljo padca sem ležal nekaj časa nezavesten, a ko sem se spet zavedel, so bili kozaki že davno z vami vred odšli. Kakor vidite, se moram za svojo rešitev zahvaliti le srečnemu naključju!«

»Hvaležni smo Bogu za vašo svobodo, Ivan! Zelo nam bo koristila! Zdaj pa poslušajte moj načrt! Stražmojstra in njegove vojake

dan, lahko čitajo, poslušajo godbo, uganja-jo sport. Dobijo mnogo več denarja za svo-je delo kakor tam v Evropi, pa vendar hre-pene po Evropi.

Indokina ima še mnogo čudežnih zname-nitosti. Takšna znamenitost je na primer mrtvo mesto Angkor. Velikansko kameni-to mesto, pred tisočletji, sezidano sredi pra-gozda, ki so ga njegovi prebivalci zapustili. Velikansko zidovje, palače in svetišča še stojijo. Neko pošastno razpoloženje občutiš,

če greš ponoči sam po temnih cestah v Ang-koru in se v mesečini, ki je tam mrtvaško ble-da, ostro vidijo vse zgradbe. Okrog in okrog je vse čisto tiho. Celo nočno šume-nje pragozda je utihnilo. Temno in črno se dviga tiho svetišče proti nebu. Pravijo, da je morda kužna bolezen nekoč pomorila vse prebivalstvo Angkora, drugi ljudje pa se niso hoteli več naseliti v njem.

Po tej čudoviti deželi zdaj segajo Siami. Radi bi imeli nekaj njenega ozemlja.

Grki ne govorijo in ne pišejo več stare grščine

Borba za grški književni jezik v Grčiji je že stara. Gotovo ni splošno znano, da ima-jo Grki prav za prav dva jezika, ki se drug od drugega tako razlikujeta, da lahko ene-ga dobro poznamo, pa drugega ne bomo raz-umeli.

Grški književni jezik se je razvil iz sta-re grščine. Imenujejo ga katharrevust. Po-leg tega pa obstoji še ljudska govorica di-motiki. Oba načina govora obvlada le manj-še število izobražencev. Večina prebivalstva pozna samo dimotiki. Razlika med književ-no grščino in ljudsko govorico je velika. Prava katharrevusa se uporablja samo za boljšo književnost in znanstvena dela. Ce-lotno novogrško pesništvo pa je pisano v ljudskem jeziku. Časopisje izhaja v mešani-ci obeh.

Na ta način pridemo do čudnega spozna-nja, da večji del grškega ljudstva sploh ne more čitati knjige razen najnovejšega pesni-štva in delno časopisja. Da tu ne gre za ma-lenkostne razlike, naj nam pokaže nekaj

primerov. V knjižni grščini je kruh »ardos«. Če boš šel k péku in zahteval »ardos«, ne boš dobil ničesar, odnosno boš moral z zna-ki dopovedati, da hočeš kruh. Reči boš mor-al, da bi rad »psomi«, pa boš dobil kruh. V knjižnem jeziku je vino »oinos« kakor v stari grščini, v gostilni pa moraš zahteva-ti »krasi«.

Razlog za take velike razlike je v tem, da je živila katharrevusa zadnje tisočletje sa-mo za samostanskimi zidovi in pri učenja-kih. Ljudska govorica pa je bila izpostavljena neštetim vplivom tujih narodov, ki so prihajali na grška tla. Na več sledov so za-nustili v grškem jeziku benečani in Turki. Do sporov za jezik je prišlo pred 120 leti, ko je neka stranka po nastanku nove grške države zahtevala, naj se dimotiki torej ljudska govorica, zatire in naj se kathar-revusa povsod uvede kot uradna grška govo-rica. Od takrat so v Grčiji borbe za enot-ni jezik, ki še danes niso končane.

Kako so našli prvega mamuta v Sibiriji

Že leta 1799. je opazil Sumahov, poglavar Tunguzov v južnovzhodni Sibiriji v ledu blizu izliva reke Lene nekoliko čudno reč. Ker je pa gledal le od daleč, ni mogel spo-znati dotičnega predmeta. Šele ko je spet prišel k izlivu Lene leta 1801. je ugotovil,

da je bil to orjaški mamut. Poglavar Tungu-zov je sporočil to svoji družini, ki pa tega odkritja ni bila vesela, ker je v svojem pra-znoverju verjela, da prinaša taka najdba sa-mo nesrečo.

Res je kmalu nato prinesel mamut nesr-čo.

Zakaj Sumahov je zbolel in dve leti ni več videl mamuta. Šele leta 1804. se je spet na-potil k izlivu reke Lene. Zdaj je ležal ma-mut na progu. Ledu ni bilo tam več. Suma-hov mu je izdrl okla, za katerega je dobil 50 rubljev. Tunguzi so krmili z mamutovim mesom svoje pse. Smrad gnijočega mesa je privabljal volkove in druge divje zveri, da so žrle meso mamuta, ki se je toliko tisoč let ohranilo v ledu. Tega mamuta je poiskal tudi rastlinoslovec Adams, a je našel samo mamutovo okostje, kateremu je manjkala tudi ena noga. Kosti so bile še povezane z mišicami. Lobanje se je še držalo nekaj kože in tudi del uhlja je še našel Adams na glavi. Stran, na kateri je mamut ležal, je bila boljše ohranjena.

Adams je odrezal kos kože in jo vzel s seboj. Bila je tako velika, da jo je moralo vleči deset mož. Izmed dlak, raztresenih po snegu, so merile nekatere po sedem centi-metrov. Mamut je torej moral imeti na vratu dolgo grivo.

Okostnjak tega mamuta krasí zdaj lenin-grajski muzej. Okla so morali vzeti od dru-gega mamuta in mu jih dodati. To je bilo lahko, kajti pozneje so našli zlasti na Lja-hovskih otokih blizu ustja rek Lene in In-digirke zelo pogosto ostanke mamutov, teh strahotno velikih živali iz pradavnine.

Pripovedke o nastanku glasbe

Kako in kdaj je nastala glasba, je vpraša-nje, na katerega človek ne bo mogel nikdar odgovoriti. O nastanku glasbe obstoje pri raz-nih narodih le pravljice.

Tako pripovedujejo Japonci, da se je bogi-nja sonca nekoč razjezila, ker ljudje niso ča-stili sonca tako, kakor bi ga bili morali. Zato se je boginja sonca skrila v temno votlino, na zemlji sta pa zavladala tema in zima. Čez nekaj časa so se zbrali bogovi na posvetova-nje, kako bi izvabili ježno boginjo iz njene-ga skrivališča, in sklenili so, očarati jo z než-nimi zvoki. Zato so izumili godbo. Ko so do-segli čarobni zvoki sluh boginje sonca, so ta-kaj zbudili njeno zanimanje in jo omehtali. Posledica tega je bila, da se je sonce spet po-kazalo na nebu.

Stari Kitajci so pa spet verovali, da je čudežna ptica prinesla ljudem glasbo z neba.

Arabci pa pripovedujejo, da je v pradavnih časih padel jezdec z velbloda in si ranil ro-ko. Ko je spet zajahal velbloda, je vzdihoval

bomo na zvit način preslepili v zaporu. Vi, poglavar in dva izmed njegovih najkrepkejših ljudi morate obleči kozaske uniforme, ki jih priskrbi moj sluga. Ponoči se boste javili stražarjem pred policijskim poslopjem in jim izročili Dimitrija kot jetnika. Stražmojster, ki je dober prijatelj z Dimitrijem, se bo se-veda protivil njegovi aretaciji. Pri tej pri-liki boste kot kozaki imeli neoviran dostop v jetnišnico. Ko boste v poslopju, naperite svoje pištole proti stražmojstru in njegovim ljudem ter jih prisilite, da se na milost in nemilost vdajo. Nato jih zvežite, osvobodite oba jetnika in v diru bomo zbežali čez mejo pod zaščito krdela hrabrih Halkov. Ali se vam ne vidi ta načrt izvršljiv?

»Odličan načrt je!« je vzklil Ivan na-vdušeno. »Ali stoji jetnišnica bolj na samem, da nas ne bo mogel nihče motiti?«

»Ne, sredi majhnih ulic, ki pa nimajo mno-go ljudi.«

»Za našo varnost bodo že skrbeli moji zve-sti!« je pripomnil poglavar. »Vse naokoli bo-do stražili. Kdaj naj se načrt izvrši?«

»Jutri zvečer se vrnemo. Upam, da bomo ob 1. uri ponoči že v Haracainsku.«

»Dobro, jutri začnem že zjutraj pošiljati svoje ljudi po dva ali tri skupaj v različnih časih v Haracainsk. Tako ne bodo zbu-jali pozornosti!«

»Zdaj vas pa moramo zapustiti, draga pri-jateljica, da boste lahko spali!« Zaskrbljen je položil Ivan še več volnenih odej na nje-no ležišče.

Marija je vsem dala roko, nato pa je legla k počitku.

39 poglavje

DRZEN NAPAD

Drugega večera so zapustili Marija, Ivan in poglavar mongolsko ozemlje. V njih spremstvu sta bila dva izmed najspretnjših pastirjev.

Spet so jahali skozi sotesko v naj-globljem molku, nato pa so prišli navzdol na malo stego. Že podne je bilo dvajset hal-kovskih jezdecev v majhnih krdelih preiskalo mejo in ni nikjer našlo na kozake.

Četa, ki je bila napadla kitajski stolp, se je gotovo vrnila v svojo garnizijo v kakšnem obmejnem mestu.

Pogled poglavarjev je oprezal na vse stra-ni, toda nič sumljivega se ni pokazalo na obzorju. Tudi njegova ušesa niso slišala kakšnega sumljivega suma. Že so se videla na severu visoka uradna poslopja mesta, tako policijski urad, cerkve s svojimi kupolami in stražnica na tržnem prostoru.

Tedaj se je nenadno vzdignil iz visoke tra-ve konj, ki je na pol skrit ležal v njej.

»Kdo je?« je zaklical poglavar ustaviši svojega konja in zgrabilši za puško.

»Jaz sem, poglavar, eden izmed vaših!«

»Kaj se je zgodilo?«

»Smo v gozdu blizu hiše te gospode! Me-sto je mirno!«

Dimitrij in Fedor sta prišlecem že prišla nasproti.

»Dimitrij, ali si stražmojstra ponovno vi-del?« je bilo prvo gospodaričino vprašanje.

»Zvečer sva bila v gostilni in sem ga mo-ral celo povesti v policijsko poslopje, ker ni več zanesljivo stal na nogah. Mislim, da no-coj nima posebnega veselja s straženjem.«

»Prav dobro! Tedaj se nam ne bo zelo upi-

ral. Kaj pa je s kozaskimi plašči? Ali si jih dobil tako, da nisi zbujał suma?«

»Vse v redu! Izdajal sem se za prekupčevalca iz Tomska, ki kupuje stabo blago za kaznjence.«

Uniforme so ležale razgrnjene v sobi. Bili so dolgi do pet segajoči plašči iz debelega, sivega sukna z visokimi ovratniki. Zraven so bili visoki ošiljeni klobuki iz kosmate klobučevine, ki se morajo pritisniti globoko na čelo.

V preobleki so bili zdaj možje čisto spre-menjeni. Orožje so delno obesili vidno nase, delno pa skrili v žepih. Namesto enega izmed pastirjev so vzeli s seboj voznika Fedorja, ki je hotel biti prisoten pri rešitvi gospodarja.

»Kje je naš jetnik?« je vprašal Ivan.

»Tu sta dva jetnika!« je odgovorila Mari-ja zvito se smehljaje.

»Kako? Tudi vi hočete z nami?« sta prese-nečeno vzklilkla poglavar in Ivan.

»Ne smem ostati doma, kadar drugi tvegajo življenje za rešitev mojega brata!«

»Ostanite tu! Nevarno lahko postanete!« je silil vanjo student. »Če nastane borba, vas lahko ustrela!«

»Dobro, pa bomo umrli vsi skupaj!« je bil odgovor. »Hočem nevarnost, v katero vas izpostavljam, deliti z vami! Stražmojster me pozna in ne bo takoj zagnal hrupa, če me bo videl poleg Dimitrija.«

»Ali ste kaj oboroženi?«

»Imam samokres s seboj in Dimitrij va-da znam dobro meriti!«

Ko so Halkom zapovedali, naj se čim mir-neje drže okoli policijskega poslopja, je četi-ca šla na pot. Po netlakovanih cestah se ni slišalo peketajnja konj. (Dalje)

zaradi hudih bolečin z visokim in globokim glasom. To stokanje je izpodbujalo velbloda k hitrejši hoji in kolikor bolj je jezdec stokal, toliko hitreje je ubiral velblod pot. Pozneje so vsi jezdec velblodov v puščavah prepevali,

če so hoteli pripraviti velblode do hitrejšje hoje. Jezdec velblodov so bili po arabski pravljici prvi pevci-glasbeniki in njim se mora svet zahvaliti za glasbo.

Pet let je živel

na pustem otoku

Kakor znano, je bil Robinson, čigar zgodbo na samotnem otoku pozna menda ves svet, oseba, ki se ni porodila samo v pesniški domišljiji. Doslej so menili, da je Defoe pobudo za svojo povest o Robinsonu dobil iz potopisa kapitana Rogersa, ki je izšel leta 1812. in ki poroča med drugim o usodi škotskega mornarja Aleksandra Selkirka. Ta Selkirk je prostovoljno zapustil svojo ladjo in preživel pet let na neobljudenem otoku.

Zdaj pa je neki ameriški raziskovalec odkril, da je bil pravi Robinson nekdo drugi, in sicer španski mornar Serrano. Ta je bil na krovu neke ladje, ki se je potopila na poti iz Havane v Cartageno. Bil je edini, ki se je rešil. Morje ga je vrglo na pust otok. S čudovito hrabrostjo in žilavostjo je potem ušel smrti. Njegove doživljaje opisuje knjiga »Comentarios Reales«, ki jo je napisal Garcilaso de la Vega in ki je izšla v angleškem prevodu l. 1688. Iz te knjige je pisatelj Defoe po mnenju ameriškega raziskovalca prevzel podlago za svojo povest. Če je to res, tedaj je resnična zgodba prekosila

povest. Španski mornar Serrano je doživel namreč hujše reči in se je moral močneje boriti za svoj obstoj kakor junak povesti.

Defoe je svojega junaka postavil na čaroben otok, kjer je bilo dovolj vode, lesa, divjačine in drugih za človeško življenje neogibno potrebnih reči. Iz ladje, ki je nasedla na peščini, si je Robinson lahko izbral vse, kar je v svojem samotnem življenju potreboval, zlasti orodje in orožje. Španskega mornarja pa je vihar vrgel na golo peščino, ni imel ne vode, ne mesa in ne orodja. Ladjo, ki predstavlja Robinsonu vez s človeško kulturo, so Serranu požrli valovi. Vrniti se je moral dejansko k naravi.

Njegov otok mu ni dajal drugega za življenje kakor želve. Pil je njihovo kri, jedel njihovo meso in uporabljal njihove oklepe, da je vanje zbiral deževnico. Z največjo skrbnostjo je nabiral ostanke lesa in morskih rastlin, ki jih je naplavljal morje, in potapljal se je na dno morja, da bi pobiral kamne, s katerimi si je kresal ogenj.

Zanimivosti

Anglija je v Ameriki naročila za 400 milijonov funtov (88 milijard dinarjev) orožja. Te dni je prispel iz New Yorka v London predsednik angleške vojaške komisije za nabavo vojnih potrebščin v Zedinjenih državah Arthur Purvis. Angleški vladi je prinesel poročilo o tem, koliko angleškega denarja je bilo doslej v Zedinjenih državah pripravljeno za nabavo potrebnega orožja in drugih reči za Anglijo in koliko novih pogodb je bilo sklenjenih z raznimi podjetji. Računajo, da je Anglija porabila in bo še izdala po že sklenjenih pogodbah skupno 400 milijonov funtov šterlingov (okrog 88 milijard dinarjev) za svoje nabavke v Zedinjenih državah. Za ta denar je ali bo v kratkem dobila 11.000 letal, 6000 letalskih motorjev tipa Rolls Merlin, 4000 tankov in milijon pušk. Razen tega pa še mnogo letalskih motorjev drugih vrst, velike količine municije, topov, strojnic, torpedov, bomb in min.

Prvi zamorec v Ameriki postavljen za generala. V Evropi, zlasti v državah s fašističnimi vladavinami divja hud boj za čistost ras. Ta boj temelji na načelu, da niso na svetu vsi ljudje enako vredni in da gre zato nekaterim prednost pred drugimi. Nekatera plemena naj bi imela pravico gledati na druga nekako z viška. V demokratični Ameriki pa se še vedno trdno drže tega, da so na svetu vsi ljudje enaki in da morajo imeti vsi enake pravice. Da je temu tako, priča dejstvo, da je predsednik Zedinjenih držav Roosevelt povišal nekega zamorca za generala ameriške vojske. Posebej je naročil, da morajo listi to v svojih poročilih vidno naglasiti, da bo tudi najširša javnost videla, kako v Ameriki cenijo človeka po njegovih resničnih zmožnostih, ne pa po plemenu. Prvi zamorec general se imenuje Benjamin Davis.

Napad na japonski službeni vlak terjal nad sto žrtv. Službeni vlak, s katerim so potovali te dni v Nanking japonski in kitajski uradniki iz tistih delov Kitajske, ki je pod Japonsko, se je v bližini mesta Sučova ponesrečil. Kako je prišlo do nesreče, še ni ugotovljeno. Verjetno je, da je bila proga podminirana. Po zdajšnjih vesteh je bilo približno 100 potnikov ubito in ranjeno. Japonci menijo, da gre za atentat, ki so ga izvršili kitajski četniki. Da gre za atentat, bi sledilo iz tega, ker so s ponesrečenim vlakom potovali v Nanking japonski uradniki k podpisu

pogodbe o japonskem priznanju od Japoncev postavljene kitajske vlade v Nankingu. Japonska oblastva so uvedla strogo preiskavo.

Pomen Dodekaneza za Italijo v zdajšnji vojni. Južnovzhodno od turške obale je ob vhodu v Egejsko morje in na križišču važnih prometnih žil med Carigradom in Kairo ter med Palestino in Sirijo več italijanskih otokov, ki jih nazivamo s skupnim imenom Dodekanez. Dodekanez pripada Italiji pravno šele od l. 1923. Tedaj je bilo priznано dejansko stanje, ki je obstajalo že od turško-italijanske vojne v Tripolisu leta 1911. Takrat je zavzela Italija najprej otok Rodos, nato pa še dvanajst otokov, ki spadajo v dodekanesko skupino. Stirinajsti otok, Castellorosso, je dobila Italija po svetovni vojni. Italija si je na tem otočju zgradila več važnih oporišč, ki jih ima v tem delu kot protiutež proti angleškemu Cipru. Največji otok je Rodos, ki ima 62.000 prebivalcev. Na vsem Dodekanezu živi okoli 140.000 ljudi. Še važnejši kakor Rodos z znamenito starodavno trdnjavo so nekateri drugi manjši otoki, ki so bili do nedavnega brezpomembni, zdaj pa ima Italija na njih moderna letališča in pristanišča za bojne ladje. Tako so zgradili Italijani na otoku Leroku moderna oporišča za letala. Najtežji bombniki lahko odtod ponesejo svoje breme na določene smotre. Do angleškega Cipra je od Lerosa le 500 km, do Haife pa 900 km. Do Grčije je še bližje. Do Krete ni niti 200 km, do Aten pa je nekaj nad 200 km. Seveda ne smemo prezreti, da so zdaj na Krete Angleži in so seveda zdaj tudi oni v neposredni bližini teh italijanskih oporišč.

Bombniki, ki so baje še boljši kakor letelce trdnjave. Kalifornijska tvornica letal Consolidated Aircraft Corporation je predala prvo pošiljko velikih bombnikov v Anglijo. To so letala, ki lahko lete najdalje kljub temu, da so izmed vseh letal na svetu najtežja. Novi kalifornijski bombniki so baje celo boljši kakor letelce trdnjave. Novi bombniki imajo po štiri motorje in so težki po 20 ton. Njihova hitrost presega 480 km na uro in lahko prelete daljavo 5000 km, ne da bi jim bilo treba vmes kaj pristati.

Kako stražijo zaprte francoske državniške. Kakor znano je francoska vlada zaprla večje število bivših ministrov, katere dolži, da so lahkomišelnost zavedli državo v vojno. Zaprti so v Riomu in straži jih 110 policistov.

Leta 1942 bo Amerika čisto pripravljena. V New Yorku je v svojem predavanju povedal general Dram, da Amerika ne more biti pred začetkom leta 1942 gotova z oboro-

žitvijo. Šele tedaj bo Amerika v vsakem pogledu pripravljena, in če bo treba, tudi za napadalno vojno. Za zadostno pripravljenost so izdani že vsi potrebni ukrepi. Amerika bo imela ob koncu leta 1941. 1.500.000 odlično opremljenih vojakov, ki bodo tudi takoj sposobni za ravnanje z mehaniziranim orožjem. Seveda že zdaj ne manjka Ameriki vojaštva za obrambo.

Odklonjeno božično premirje. Predsednik angleške vlade Churchill je odklonil 48-urno božično premirje, katerega je predlagal Vatikan. Churchill pravi, da ne zaupa nobenim obljubam.

Svoboda je življenje. Vrhovni poveljnik grške vojske general Papagos je izdal razglas, v katerem pravi: »Več je vredna ena sama ura svobode kakor leto dni življenja v suženjstvu.«

Tudi v Švici je sirovo maslo na izkaznice. Dne 1. t. m. se v Švici dobi sirovo maslo samo še na izkaznice. Za vsako osebo je določeno 400 gramov sirovega masla na mesec. Isto velja za mast.

Grški rušilec je potopil italijansko podmornico. Uradno grško poročilo javlja, da je grški rušilec »Itos« potopil neko italijansko podmornico, ki je s torpedom napadla neko grško trgovinsko ladjo v konvoju, ki ga je rušilec spremljal. Grško uradno poročilo pripominja, da zaradi razumljivih varnostnih razlogov zaenkrat ni mogoče objaviti, kje je bila italijanska podmornica potopljena.

Smrti zavoljo starostne oslabelosti skoraj ni. Dr. Karsner v Filadelfiji je po temeljitih raziskavah ugotovil, da je smrt zavoljo starostne oslabelosti izredno redek pojav. Po njegovih dognanjih se telesni stroj tudi v primerih, ko gre na videz za starostno oslabelost, ne ustavi dokončno zavoljo obrabe, temveč po večini zavoljo poznih posledic nekdanjih bolezni.

V Vatikanu varčujejo z živili. Iz Vatikana poročajo: Kakor povsod drugod v svetu moramo tudi pri nas varčevati z živili. Od 20. novembra naprej dobi vsak vatikanski državljan 300 gramov kruha na dan in dva kilograma testenin na mesec.

Lasje osivijo zaradi pomanjkanja vitamina B. Ameriški učenjaki delajo razne poskuse z vitamini na živalih in so ugotovili, da osivi dlaka živali, ki dobivajo premalo vitamina iz skupine B. Podrobnejši poskusi so pokazali, da vitamin B₁₂ pospešuje rast, drugi vitamin B₆ pa zadržuje učinkovanje na dlako in lasje tako, da ne osive. Dalje se je izkazalo, da so postale vse osivele podgane neplodne. Poskusi se nadaljujejo in zelo je verjetno, da ni daleč čas, ko bodo učenjaki lahko dosegli svoj smoter, da namreč ljudem ne bo treba več nositi sivih las.

Živali znajo tudi jokati. Nekateri naravoslovci trdijo, da preživljajo živali strah, žalost in bolečino kakor človek in da znajo celo jokati. Nekateri prežvekovalci imajo solzne žleze kakor človek. Lovci pravijo, da jelen v zadnjih trenutkih tiho joče. Pesnik Lamartine je pisal v pismu o srni, ki jo je bil obstrelil na lovu, da ga je z nepopisno žalostnim pogledom in s solznimi očmi prosila, naj se je usmili in pusti živeti. Severni lovci dokazujejo, da znajo tudi medvedi in severni jeleni pretakati solze. Neki lovec piše: »Bili smo na Aljaski. Obstrelil sem severnega jelena. Po večurnem iskanju smo naposled našli ranjeno žival, skrito v globokem gozdu, kjer je čakala smrti. V gobcu je imela pene in iz umirajočih oči so ji tekale solze. To je bil pogled, ki me je presunil v dno srca.« Neki afriški raziskovalec je baje videl jokajočo žirafe. To so zelo občutljive živali, pri katerih zadostuje le neznatna rana, da začno mlo jokati. Njihovo stokanje je podobno joku. Holandski guverner na Sumatri je opazoval vrsto opic, ki je vesela in poskočna, če se pa česa ustraši ali se rani, vzdihuje tako, kakor bi jokala. S sprednjimi tačicami si briše solze. S solzami v očeh kaže svojo žalost tujenj in pes.

TEŽKA VEST

Podnajemnik: »Minilo noč me je nekaj strašno grizlo v postelji.«

Gospodinja: »Skoraj gotovo je bila to težka vest, ker mi že dva meseca niste plačali stanovanja...«

RADIO

Liubliana

od 8. do 15. decembra.

Nedelja, 8. decembra: 8.00: Jutnji pozdrav. 8.15: Kvartet mandolin. 9.00: Napovedi, poročila. 9.15: Prenos cerkvene glasbe iz frančiškanske cerkve. 10.20: Verski govor (dr. Gvido Rantl). 10.40: Kozaske pesmi (plošče). 11.00: Nedeljski koncert radijskega orkestra. 12.30: Objave. 13.00: Napovedi. 13.02: Vojaška godba 40. pehotnega polka triglavskega. 17.00: Kmetijska ura: Gospodarska navodila in tržna poročila. 17.30: »Kako je Rdeča kapica oživela«, mladinska igra (izvajale bodo članice radijske igralske družine). 18.15: Glasbeni drobci (plošče). 19.00: Napovedi, poročila, objave. 19.30: Slovenska ura: Samospeli Ksenije Kušejve (pri klavirju prof. Marijan Lipovšek). 20.30: Radijski orkester. 22.00: Napovedi, poročila. 22.15: Smetana: Iz mojega življenja (plošče).

Ponedeljek, 9. decembra: 7.00: Jutnji pozdrav. 7.05: Napovedi, poročila. 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). 12.00: Naši pevci in pevke (plošče). 12.30: Poročila, objave. 13.00: Napovedi. 14.00: Napovedi, poročila. 18.00: Duševno zdravstvo (dr. Anton Breclj). 18.20: Vaški umetniki (plošče). 18.40: O podnebnih zemljevidih Slovenije II. (dr. Oskar Reja). 19.00: Napovedi, poročila, objave. 19.25: Nacionalna ura. 19.50: Hudomušnost (Fran Lipah). 20.00: Rezervirano za prenos. 22.00: Napovedi, poročila. 22.15: Veseli zvoki (radijski orkester).

Torek, 10. decembra: 7.00: Jutnji pozdrav. 7.05: Napovedi, poročila. 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). 12.00: Za kratek čas (plošče). 12.30: Poročila, objave. 13.00: Napovedi. 13.02: Radijski orkester. 14.00: Napovedi, poročila. 14.15: Šolska ura: Potresi na Jadranu — dvogovor (Rafael Bažar). 13.00: Originalna švicarska godba (Malenškov trio). 18.40: Višek Kilevske nadvlade (Fran Terseglav). 19.00: Napovedi, poročila, objave. 19.25: Nacionalna ura. 19.50: Vzgojna posvetovalnica (Vida Peršuhova). 20.00: Radijski orkester. 21.15: Ruske narodne pesmi bo pela Bogdana Stritarjeva s spremljevanjem kitare (Stanko Prek). 22.00: Napovedi, poročila. 22.15: Večerna glasba (plošče).

Sreda, 11. decembra: 7.00: Jutnji pozdrav. 7.05: Napovedi, poročila. 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). 12.00: Simfonične slike (plošče). 12.30: Poročila, objave. — 13.00: Napovedi. 13.02: Šrnel »Liubliana«. 14.00: Napovedi, poročila. 18.00: Povelje, povzročitelji mednarodnih revolucij (dr. Alojzij Kuhar). 18.20: Poite z namlj (vodil bo Luka Kramolec). 19.00: Napovedi, poročila, objave. 19.25: Nacionalna ura. 19.40: Šrnel igrajo (plošče). 20.00: Ura skladatelja Petra Jereha: Vredna beseda (Albin Laiovic). koncert radijskega komornega zhora. 21.00: Komorni zvoki (plošče). 21.15: Citarški dueti (Slavka Peklarjeva in Marian Hebein). 22.00: Napovedi, poročila. 22.15: Pisana šara (plošče).

Četrtek, 12. decembra: 7.00: Jutnji pozdrav. 7.05: Napovedi, poročila. 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). 12.00: Uvertire (plošče). 12.30: Poročila, objave. 13.00: Napovedi. 13.02: Dvospevi ob spremljavi lutnje. Pela bosta Anton Stadoljev in Janez Lipušček; spremljal bo Stanko Prek. 14.00: Napovedi, poročila. 18.00: Radijski orkester. 18.40: Slovensčina za Slovence (dr. Rudolf Kolarič). 19.00: Napovedi, poročila, objave. 19.25: Nacionalna ura. 19.50: Deset minut zabave. 20.00: Domači kvartet. 20.45: Reproduciran koncert simfonične glasbe. 22.00: Napovedi, poročila. 22.15: Radijski orkester.

Petek, 13. decembra: 7.00: Jutnji pozdrav. 7.05: Napovedi, poročila. 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). 11.00: Šolska ura: Pojdemo v Rute (Miroslav Demšar). 12.00: Slovenske pesmi (plošče). 12.30: Poročila, objave. 13.00: Napovedi. 13.02: Radijski orkester. 14.00: Poročila. 14.10: Tuiskoprometni pregled: Pohorje — zimski raj. 18.00: Ženska ura: Božična darila za male in velike (Emi Orazmov). — 18.20: Bibich: Šarka, fantazija (plošče). 18.40: Francoščina (dr. Stanko Le-

ben). 19.00: Napovedi, poročila, objave. 19.25: Nacionalna ura. 19.50: Nevarnosti v planinah (Janez Kveder). 20.00: Ruska glasba II.: Peter Iljič Čajkovskij: 1. predavanje (dr. Dragotin Cvetko); 2. klavirski koncert (prof. Anton Trost). 20.45: Radijski orkester. 22.00: Napovedi, poročila. 22.15: V oddih (plošče).

Sobota, 14. decembra: 7.00: Jutnji pozdrav. 7.05: Napovedi, poročila. 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). 12.00: Veselih plošč vesel je svet. 12.30: Poročila, objave. 13.00:

Napovedi. 13.02: Veselih plošč vesel je svet. 14.00: Poročila. 17.00: Otroška ura: Trije potepini (članice narodnega gledališča). 17.50: Pregled sporeda. 18.00: Radijski orkester. 18.40: Napovedi, poročila. 19.25: Nacionalna ura. 19.40: Mandoline igrajo (plošče). 20.00: O zunanji politiki (dr. Alojzij Kuhar). 20.30: »Hljada v znamenju 1940«. Vesela travestija. Napisal Mirko Ljubič. Izvajali bodo člani radijske igralske družine. 22.00: Napovedi, poročila. 22.15: Radijski orkester.

Zemlja pod nami se neopazno stalno premika

Ce bi bili imeli naši predniki, živeči v pradednih časih, svoje zemljevide, bi mi zdaj na njih ne spoznali zemlje. Razdelitev kopne zemlje in morij je bila takrat čisto drugačna.

Sele nekaj deset let je tega, ko so učenjaki ugotovili, da zemlja skorja ni trda in nepremična. Neprestano, čeprav počasi in nam ljudem komaj vidno premikanje zemlje vodi do silne napetosti, zaradi katere se površina zemlje večkrat pretrese ali celo razkolje. Naša zemlja ima mnogo velikanskih razpok, ki so nastale po neprestanem premikanju njenih sestavnih delov ob spremljevanju potresov.

Največja razpoka je široka okrog 6500 km. Razprostira se od Mrtvega morja preko Abisinije, Ugande in Ulesa do Indijskega morja. Zvezdoslovci na lunji bi lahko videli na zemlji to razpoko, da bi dvorali, da je zemlja tu počila. Značilna za to zemsko razpoko so sporedne strme stene, ob obeh straneh segajoče ob Rdečem morju do 3000 m visoko. Največja azmad kotan te razpoke je Rdeče morje, široko 200 do 300 km in globoko do 2400 m. To je orijska kotlina, ki je nastala, ko se je zemlja skorja napela in počila.

To so bile tudi iste sile, ki so povzročile razkol zemlje proti ekvatorju. Priznane so na dvoje tudi poedine ognjenike. Ti mogoče

naravni pojavi so mogli biti samo posledica delovanja orjaških sil, kajti ponekod so se vdrla gorovja do 3000 m globoko in nastala so velika jezera brez odtoka.

Prevladuje mnenje, da je nastalo tudi Indijsko morje zaradi tega, ker je zemlja počila. Po naziranju učenjakov je bila nekoč kopna zemlja med Afriko in Indijo, pa se je pozneje ta del zemlje pogreznil v morje. To nesrečo naj bi bila povzročila velikanska napetost zemlje skorje, ki je razklala Afriko po dolgem.

Učenjaki so ugotovili, da se vrši premikanje proti ekvatorju. Jasno je, da mora priti počasi okrog ekvatorja do velikanske napetosti. Znanstveniki so lahko po skrbnem merjenju in opazovanju ledenikov pogledali v to skrivnostno snovanje zemskih sil, ki hočejo očitno še zdaj oblikovati gore in gorovja. V zemski skorji v Sredni Indiji se vrši silno premikanje zemskih plasti. Te zemške sile so nekoč potisnile Himalajo iz zemlje in še zdaj to gdrovje počasi dviga. Toda izpreminjanje površine zemlje se vrši tako počasi, da ga človek ne more opaziti. Pod našimi nogami je vse v neprestanem premikanju. Tako mi ljudje, nekaj let živeči na zemlji, tega ne opazimo. Če bi živeli vsaj tisoč let, bi videli lahko mnogo sprememb.

Ko bo zemlja mrtva, bo oživela Venera

Kakor poslušajo tuji listi, so ameriški zvezdoslovci ugotovili, da se je začelo razvijati na zvezdi Veneri življenje. Venera je zdaj v prav takšnem stanju v kakršnem je bila naša zemlja, ko se je začelo na njej razvijati življenje.

Zvezdoslovec Jones Spencer je napisal o tem daljšo razpravo, v kateri opisuje svoja opazovanja, na podlagi katerih si moremo razložiti mnogo čudnih pojavov na Veneri. Zlasti je opazil, da je čedalje več vode. Včasih so bili na njej le vodni hlani. Očitno so se ti počasi spremenili v vodo. Drug čuden pojav pa je, da na Venerinem ozračju ni opaziti kisika, medtem ko je ogljikovega dvokisa mnogo več kakor na naši zemlji. Z znanstvenega stališča ni čudno, če primanjkuje kisika v ozračju Venera.

temveč je bolj čudna obilnost kisika v ozračju naše zemlje. Ker se kisik izčrpava, mora biti nekje tudi vir, iz katerega stalno prihaja. Brez dvoma je to v zvezi z rastlinstvom na zemeljski površini. Rastline vsrkavajo ogljikov dvokis in oddajajo kisik. Ko se je začelo življenje na zemlji, je gotovo bilo v ozračju mnogo ogljikovega dvokisa in zelo malo kisika. Ko se je počasi razvijalo rastlinstvo, je bilo čedalje več kisika.

Spričo tega, zatrjuje Spencer v svoji razpravi, je današnje stanje Venera precej podobno tistemu, v katerem je bila naša zemlja pred več milijoni let. Zato je verjetno, da je življenje na Veneri v postopnem razvoju in da bo Venera v kakšnem milijonu let, ko se bo na naši zemlji pričela doba izumiranja, postala sedež življenja.

Samo polovica obtoženca je bila obsojena

V Chicagu je bila nedavno izrečena obsodba v obravnavi proti možu, ki je bil obtožen, da je ponoči vlomil v neko hišo in zagrešil tatvino. Vlomilec si je napravil odprtino, skozi katero je zlezal v hišo, in sicer tako, da je bil v nji samo gornji del telesa. Pobral je vse, kar je v tem položaju dosegel. Nabral je precej blaga, toda njegov zagovornik je pred sodiščem dokazoval, da je njegov varovanec vlomil v hišo samo delno. Trdil je, da gre samo za polovični zločin tatvine, ker mož ni zlezal ves v hišo.

Tako je bila postavljena porota pred vpra-

šanje, kako naj presodi obtoženčovo krivdo. Odločila se je v obtoženčev prilog. Po njenem mnenju je bil kriv samo del obtoženčevega telesa, drugi del, ki je ostal zunaj, pa ne.

Na podlagi tega je bila izrečena salomonška razsodba, kakršnih ameriško sodstvo ne pogreša. Obtoženec je bil obsojen samo na polovico. Krivi gornji del telesa je bil obsojen na tri leta ječe, spodnji del telesa pa oproščen. Porota je dala obsojencu na izbiro, da se da prerezati čez pol ali pa vzame tudi oproščen del telesa s seboj v ječo.

PRI ZDRAVNIKU

Star mož: »Gospod doktor, desna noga me silno boli. Kaj to pomeni?«

Zdravnik: »To je od starosti.«

Star mož: »To je nemogoče. Leva noga šteje prav toliko let, pa me vendar nič ne boli.«

MALI OGLASI

Naslovi inserentov oglosov s šitrami ostanejo strogo tajni

KMEČKI MLIN

vzamem v najem tudi s posestvom. Ponudbe pod »St. 100«, Slovenska Bistrica, poštino ležeče. 293

VAŽNO ZA PRAŠČEREJO!

Uporabljajte vsestransko preizkušeno sredstvo redilni prašek »Mastelin«, zakonito zavarovan. Dobite v vseh trgovinah zavrtje po 3 do 6 din. Glavna zaloga Magdalenc, Rače.

VEČ ČEVLJARSKIH POMOČNIKOV

sprejme takoj Gorenjak Konrad, Celje, Gosposka 28.

Usoda ljudi!

Znameniti grafoog F. T. Karmah se je odločil izdelati Vam horoskop. Njegova priznana sposobnost videti prihodnost v življenju drugih, ne glede na razdaljo, meji na čudovi to. Grafoog F. T. Karmah Vam pove po resnici vso Vašo usodo, kdaj lahko dosežete uspeh ali najdete srečo tako v posledu ljubezni, trgovine, loterije itd.

Njegov popis minulih, sedanjih in bodočih dogodkov vzbudi Vaše začudenje in presenečenje. Ne bodite otožni, ne jadikujte, kajti vse se o pravem času obrne na boje.

Sporočite mi Vaš naslov in povem Vam o Vaši bodočnosti, sedanjosti in preteklosti več Lego bi smatrali za zmožno Kupci knjige »Nas život in okultne tajne« dobijo vse gori omenjeno brezplačno. Pošljite še danes natančen naslov in rojstne podatke ter v naprej 30.— din za knjigo »Nas život in okultne tajne« na čekovni račun 17455. na točno in stalno adresi.

F. T. Karmah Zalec

SV. MIKLAVŽ

naj prinese Vaši ženi časopis »Žena in dom«. Eno številko dobi zastoj. Sporočite njen naslov na »Žena in dom«, Ljubljana, 108.

„Drava“
je prava
zavarovalnica malega človeka

MARIBOR, Sodna ulica 1 — v lastni palači.

Kdor želi sebi in svojcem dobro, se zavaruje pri »DRAVI«. — Zahtevajte pojasnila in obisk zastopnika!

NOVOST!

SAMO
DIN 49.50

Št. 62.300 Anker ura
pravi švicarski stroj.
Dobra kvaliteta, lep
kromiran okrov
s plemenito garancijo

Din 49.50

Štev. 62.301 leta s
osvetljenimi kazalcji
in številčnico

(Radium)

Din 59.50

Zahtevajte cenik, ki
vam ga pošlje za-
stoj in poštino
prosto

H. Sotiner

Ljubljana 6
Lestna protokolirana
tovarna ur v Švici

MOSTOVA ESENCA „MOSTIN“

4 našo umetno esenco Mostin si lahko vsakdo 2 najhujimi stroški pripravi izobno, obstojno in zdravo domačo pijačo. Cena 1 stekla za 150 litrov din 25.—, po pošti din 45.—, 2 steklenici po pošti din 75.—, 3 steklenice po pošti din 100.—.

„REDIN“ REDILNI PRAŠEK

»REDIN« za prašiče. — Vsak kmetovalec si lahko nitro in z najhujimi stroški zredi svoje prašiče. Zadoštuje že 1 zavitek za 1 prašiča ter stane 1 zav. 8 din, po pošti 19.— din, 3 zav po pošti 35.— din, 4 zav po pošti 43.— din. Mnogo zahvalnih pism. Pazite, pravi »Redin« in »Mostin« se dobi samo z gornjo sliko in ga prodaja za kranjski del Slovenije drogerija KANC, Ljubljana, Zidovska ul. 1 a. Za štajerski del Slovenije in Prekmurje pa samo drogerija KANC, Maribor, Gosposka ulica 34. Na deželi pa zahtevajte Redin in Mostin pri vašem trgovcu ali zadrugi, ker si prihranite poštino.

Za starše, vzgojitelje, prijatelje mladine!

Izšla je nova knjiga »SPOLNO ŽIVLJENJE«, katero vsem toplo priporočamo. Greh je, ne povedati pravočasno mladini, kako je prišla na svet, ne ji zaupati skrivnosti življenja. Pisatelj pravi v uvodu: »Povejmo ljudem resnico in obvarovani jih bomo pred težmi in zablodami!« Zato naj čita knjigo »Spolno življenje« zoreča mladina in vsak odrasel človek.

Knjiga obsega 22 zanimivih poglavij in stane s poštino vred samo Din 20.—. Namenjena je predvsem onim, ki si ne morejo kupiti dragih knjig o tem vprašanju. Nakažite denar na poštni čekovni račun štev. 14.675 (Hranilnica »MOJ DOM«, Ljubljana), ali pošljite v znamkah na naslov: J. E. Knjižna centrala, Ljubljana, Dvorskova 8a.

NAJLEPŠE ČTIVO!

Ravljien: **Zgodbe brez groze**
Klabund: **Piotr-Rasputin**
Ravljien: **Črna vojna**
Thompson: **Sivko**
Majerjeva: **Rudarska balada**

Broširana knjiga: din 10.—
Vezana knjiga: din 15.—

ZALOŽBA „CESTA“ LJUBLJANA
KNAFLJEVA ULICA 5

ZAHTEVAJTE BREZPLACEN KATALOG

**MEINEL
HEROLD**
ZAL-TVORICE GLAZBIL
MARIBOR
ŠT. 10-2

BREZPLACEN POUK V IGRANJU!

Podaljšaj
si
življenje

večino moramo pozabiti, bolečine preprečiti, boleznijo odpraviti, slabosti očitati, nestalne moremo učvrstiti in nesreče napraviti srečne!

Kaj je vzrok vsake bolezni?

Oslabljenost živcev, pomanjkanje zgube dobrih priateljev ali svojih bližnjih razočaranje, strah pred boleznijo, slab način življenja in mnogo drugih razlogov.

Zadovoljstvo

je najboljši zdravnik! So poti, ki Te morejo dovesti do dočetrnega razpoloženja, oživiti Tvoj značaj, napolniti Te s novim upanjem, ta pot pa je opusna razprava, ki Te je že more, ki Te zahteva dobiti takoj!

povsem brezplačno!

V tej mali pisarni knjizici je raztolmačeno, kako morete v kratkem času s svojo voljo med delom ojačiti živce in mišice, odpraviti slabo razpoloženje, trudnost, raztresenost, oslabilenost spomina, nerazpoloženje za delo in nebroj drugih boleznih pravic. Zahtevajte to razpravo, ki Vam ne nudiha mnoge koristnih stvari.

Če ne morete takoj pisati, tedaj ta oglas spravite.

PANNONIA apoteka,
Budapest, 72,
Postfach 83. Abt. 88.